

ZAPROSZENIE DO KONSULTACJI

Na podstawie Uchwały Nr LIV/ 429/10 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 11 października 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania projektów aktów prawa miejscowego

zapraszam organizacje pozarządowe do konsultacji

projektu uchwały w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022

Uwagi prosimy zgłaszać na załączonym formularzu na adres e-mail: korzeniewska@sokolka.pl.

Osobą do kontaktu w sprawie konsultacji jest Pani Joanna Korzeniewska e-mail: korzeniewska@sokolka.pl

Z-ca BURMISTRZA

Adam Marian Kowalczyk

Joanna Korzeniewska

Inspektor

Projekt

z dnia 17 marca 2022 r.
Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W SOKÓLCE**

z dnia ..... 2022 r.

w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2022 r.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t.Dz.U. z 2022 r. poz. 559; zm. z 2022 r. poz. 583) w związku z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t.Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, zm. z 2021 r. poz. 2469; zm. z 2022 r. poz. 24, poz. 218) oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t.Dz. U. z 2020 r. poz. 2050; zm z 2021 r. poz. 2469) uchwała się, co następuje:

§ 1. W celu realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 r. stanowiący załącznik Nr 1 do uchwały.

§ 2. Program będzie realizowany przez Urząd Miejski w Sokółce przy współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokółce.

§ 3. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stanowi załącznik Nr 2 do uchwały.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sokółki.

§ 5. Traci moc Uchwała Nr XLIII/280/2021 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 26 października 2021 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2022 r.

POD WZGLEDZEM
FORMALNO-PRAWNYM
ZASTRZEŻEN
NIEWNOSZĘ
RADCA PRAWNY

mgr Danuta Kowalczyk

17.03.2022 v

Joanna Korzeniewska

Inspektor

Id: 8C84B101-AB20-4C0B-BBDE-827F47C73543. Projekt

Z-ca BURMISTRZA

Adam Marian Kowalczyk

17.03.2022

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr .....

Rady Miejskiej w Sokółce

z dnia.....2022 r.

**Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022 r.**

SPIS TREŚCI

- I.** Opis sytuacji na podstawie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Sokółka
- II.** Cele, zadania i wskaźniki
- III.** Monitoring problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Gminy Sokółka
- IV.** Źródła i zasady finansowania Programu

II. Cele, zadania, wskaźniki

Celem głównym Program jest ograniczanie negatywnych konsekwencji społecznych, w tym szczególnie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków i podejmowania innych zachowań ryzykowanych przez dzieci i młodzież.

Cel główny realizowany będzie w obszarach:

·Profilaktyki uniwersalnej- adresowane do wszystkich mieszkańców Gminy Sokółka (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

·Profilaktyki selektywnej- adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

·Profilaktyki wskazującej – adresowanej do grup lub osób, które wykazują symptomy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale nie spełniającej kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia; reedukacja szkód.

·Terapii- obejmującej osoby wymagającej specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem. Realizacja programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

·Rehabilitacji – Realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne oraz wsparcie działalności środowisk abstynenckich.

<p>Cel 1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych</p>	<p>Zadania szczegółowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizowanie programów profilaktycznych dla uczniów oraz warsztatów szkoleniowych i konferencji dla rodziców, nauczycieli i innych grup zawodowych; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu oraz informowaniu o szkodliwości alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniach behawioralnych. - Realizowanie zorganizowanych zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w świetlicach, klubach, placówkach oświatowych. - Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych skierowanych do ogółu mieszkańców Gminy Sokółka lub wybranej grupy docelowej. - Organizacja konferencji i warsztatów, zwiększających kompetencje osób pracujących w obszarze profilaktyki i terapii oraz prowadzenie szkoleń adresowanych do wybranych grup odbiorców, mających na celu minimalizowanie szkód społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych, spożywania alkoholu i uzależnień behawioralnych - Współpraca ze szkołami i placówkami systemu oświaty w zakresie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej, m.in. poprzez dofinansowanie programów profilaktycznych realizowanych w ramach szkolnych programów profilaktyczno-wychowawczych, - Organizowanie i udział w specjalistycznych w szkoleniach, konferencjach, superwizjach i innych formach edukacyjnych, zwiększających kwalifikacje w zakresie problematyki uzależnień, w tym alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych, a także w zakresie rozwiązywania problemów patologii społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wykluczeniu społecznemu, w tym podnoszenie kwalifikacji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce (GKRPA) poprzez organizację, udział i dojazd na konferencje, szkolenia, warsztaty - Monitorowanie i diagnoza rozpowszechnienia problemów alkoholowych, używania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych i przemocy w rodzinie wśród mieszkańców 	<p>Wskaźniki osiągnięcia celu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba realizowanych działań profilaktycznych i ich odbiorców, - Liczba wykwalifikowanej kadry, - Liczba osób objętych programami szkoleniowymi, - Liczba konferencji, - Liczba i rodzaj innych form szkoleniowych, - Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych. - Liczba programów skierowanych do dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowych, - Liczba dzieci i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi uczestniczących w programach, - Liczba placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży, - Liczba instytucji/organizacji zaangażowanych w realizację programów, - Liczba osób objętych działaniami, - Liczba organizacji/programów. 	<p>Termin</p> <p>IV-XII 2022 rok</p>
---	--	--	--

<p>oraz ocena skuteczności działań systemu przeciwdziałania tym zjawiskom</p> <p>-Upowszechnienie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym materiałów informacyjno-edukacyjnych, informacji na stronach internetowych, realizacja kampanii społecznych</p>	
<p>Cel 2. Wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież. Wzmacnianie czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym</p>	<p>IV-XII 2022 rok</p>
<p>- Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież: finansowanie zajęć, imprez i projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz placówki oświatowe.</p> <p>- Wspieranie programów promujących zdrowy styl życia, aktywność, rozwój zainteresowań.</p> <p>- Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży.</p> <p>- Wspieranie programów realizowanych przez młodzież, wsparcie wolontariatu.</p> <p>- Wspieranie zajęć sportowych i rekreacyjnych.</p> <p>- Wspieranie działań jednostek oświaty, kultury, sportu oraz pomocy społecznej.</p> <p>- Wspieranie działań Rad Sołeckich i Osiedli.</p> <p>- Wspieranie działań Policji.</p> <p>- Prowadzenie Sokólskiego Centrum Organizacji Pozarządowych (SCOP).</p> <p>- Wspieranie programów aktywizujących i integrujących środowisko lokalne skierowane do dorosłych.</p>	<p>- Liczba programów/wydarzeń/projektów</p> <p>- Liczba odbiorców</p>

<p>Cel 3. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.</p>	<p>- Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, realizujących programy profilaktyczne o charakterze uniwersalnych (dla wszystkich) i selektywnych (dla grup zwiększonego ryzyka) w świetlicach oraz innych miejscach organizujących wolny czas dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym oraz podczas wyjazdów.</p> <p>- Wdrażanie projektów profilaktyczno-interwencyjnych, skierowanych do osób eksperymentujących z różnymi środkami psychoaktywnymi i uzależnionych (profilaktyka wskazująca i programy reedukacji szkód). Przeciwdziałanie narkomanii poprzez realizację projektów profilaktycznych przeznaczonych dla wszystkich oraz korekcyjno-pomocowych skierowanych do osób eksperymentujących z narkotykami i uzależnionych.</p> <p>- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie klubów abstynenta oraz innych form działań pomocowych poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione i ich rodziny.</p> <p>- Przeciwdziałanie nietrzeźwości kierowców oraz wspieranie Policji i Straży Miejskiej w celu zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i prewencyjnych.</p>	<p>IV-XII 2022 rok</p>
<p>- Liczba osób objętych działaniami, - Liczba organizacji/programów</p>		
<p>Cel 4. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, od alkoholu lub narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - Finansowanie programów terapii uzależnień - Wspieranie funkcjonowania punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin. - Finansowanie usług medycznych, przyczyniających się do zachowania abstynencji osób uzależnionych. - Motywowanie uzależnionych do podejmowania terapii i prowadzenie terapii. - Prowadzenie terapii dla osób współuzależnionych. - Objęcie dzieci i młodzieży działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi realizowanymi w placówkach wsparcia dziennego oraz wsparciem całodobowym w czasie wakacji i ferii. - Współpraca z Policją w ramach procedury „Niebieskiej Karty”. - Wspieranie działań Zespołu Interdyscyplinarnego przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sokółce. - Prowadzenie Punktu Pomocy Rodzinie przy Placu Kościuszki 26 w Sokółce. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba udzielonych porad, - liczba godzin pracy punktów konsultacyjnych, - liczba finansowych punktów konsultacyjnych, - liczba dzieci i młodzieży objęta działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi. 	<p>Cel 5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹, 14 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniającej reklamy promocji napojów alkoholowych z wyjątkiem piwa w zakresie zawartym w art. 13¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, -monitorowanie zgodności usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust 3a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, - kontrola obiektów handlu detalicznego zakładów gastronomicznych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim, jak również na kredy i pod zastaw, -występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach sądowych związanych z nadużywaniem alkoholu, jak również z nieprzestrzeganiem ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 	<p>IV-XII 2022 rok</p>
<ul style="list-style-type: none"> - liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, - liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, - liczba osób, które ukarano grzywną za spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, - liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych, - liczba wniosków skierowanych do sądu o zastosowanie leczenia odwykowego 	<p>IV-XII 2022 rok</p>			

III. Monitoring programu na terenie Gminy Sokółka

Realizacja programu będzie monitorowana na podstawie analizy sprawozdań składanych przez realizatorów działań i projektów. Monitoring będzie polegał na sprawdzeniu zgodności działań z zapisami programu i budżetem działania oraz będą weryfikowane osiągnięte wskaźniki.

Raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji zostanie przedłożony Radzie Miejskiej w Sokółce do 31 czerwca 2023 r.

IV. Źródła i zasady finansowania Programu

Na realizację programu w budżecie na rok 2022 przewiduje się kwotę 490 000 zł.

I. DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH W GMINIE SOKÓŁKA

(wyciąg z diagnozy)

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Sokółka.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	54%	39%	7%	0%
Zanieczyszczenie wody	54%	39%	7%	0%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	54%	39%	7%	0%
Bezrobocie	52%	40%	8%	0%
Bieda, ubóstwo	52%	41%	7%	0%
Bezdomność	53%	40%	7%	0%
Wzrost przestępczości	52%	40%	8%	0%
Kryzys rodziny	52%	40%	8%	0%
Kryzys norm moralnych	52%	40%	8%	0%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców gminy Sokółka, wszystkie powyższe problemy są istotne w tym samym stopniu.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie¹.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w piciu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalała zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol².*

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

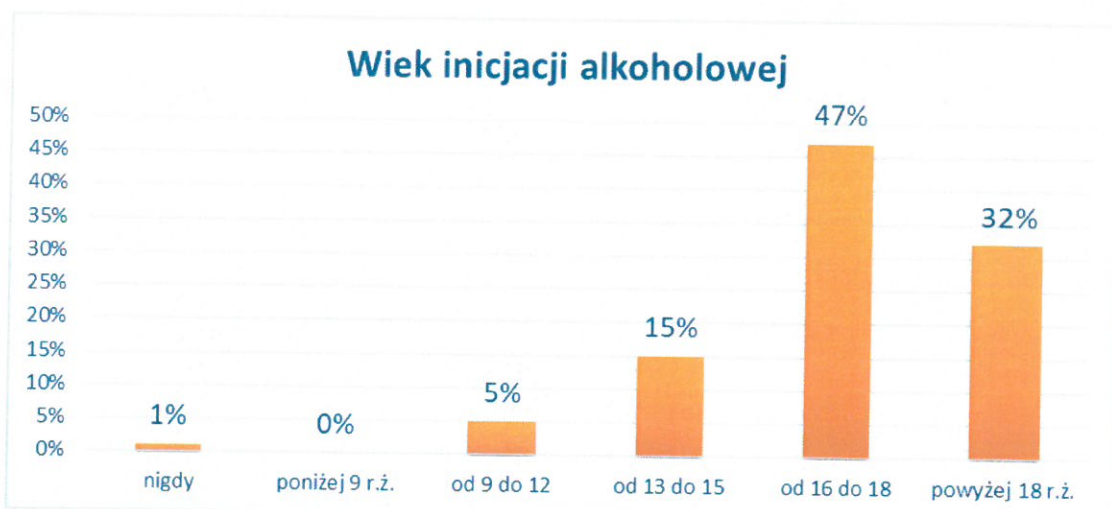
Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **47%** osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na **wiek między 16 a 18 r.ż.** Kolejna najwyższa wartość odnosi się do wieku **między 13 a 15 r.ż.** – **19%**. 5% badanych wskazało, że po raz pierwszy spróbowało alkoholu w wieku między 9 a 12 roku życia i tyle samo po uzyskaniu pełnoletności. **1% badanych nigdy nie piło alkoholu** a 32 % spróbowało go po uzyskaniu pełnoletności.

---

¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 19% respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w miesiącu (34%)** oraz **kilka razy w roku (28%)**. 6% mieszkańców pije alkohol kilka razy w tygodniu, a 6% raz w tygodniu. Aż 8% mieszkańców przyznaje się do codziennego spożywania alkoholu. Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że **większość badanych mieszkańców spożywa alkohol okazjonalnie**.

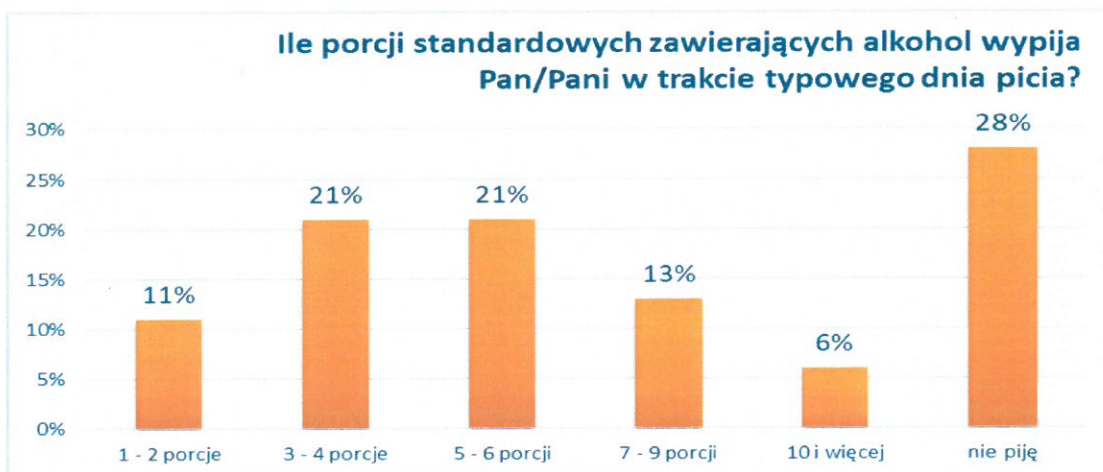

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

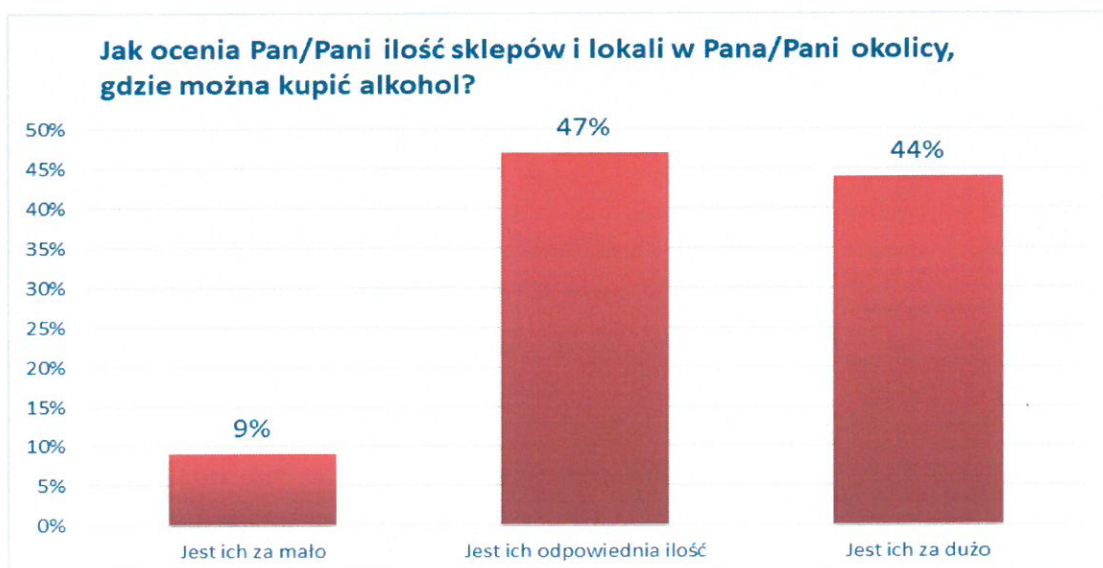

Badani łącznie deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3-6 (42%). 13% osób zadeklarowało ilości rzędu 3 – 4 porcji. 6% badanych wskazało na 10 porcji i więcej. 28% badanych przyznało, że nie piją.

W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Sokółka odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o wysokim poziomie ryzyka. Mieszkańcy gminy piją okazjonalnie, ale jednorazowo spożywają duże ilości alkoholu.

47% mieszkańców gminy Sokółka uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie 44% respondentów deklaruje, że na terenie jest ich za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Sokółka, ponieważ **łącznie 54% mieszkańców udzieliło twierdzącej odpowiedzi.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 50% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **31% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako nie zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 40% respondentów nie przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

Łącznie **12%** respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu.** Również **76%** badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Także **98%** badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	28%	26%	20%	26%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	21%	29%	16%	34%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	12%	19%	29%	40%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	8%	32%	22%	38%

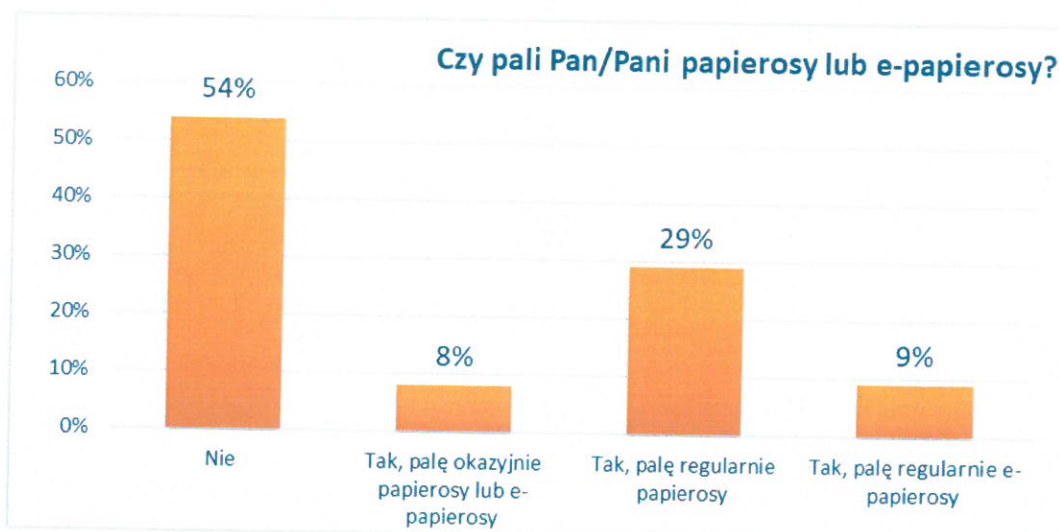
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	9%	15%	16%	60%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	2%	4%	94%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	12%	3%	85%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

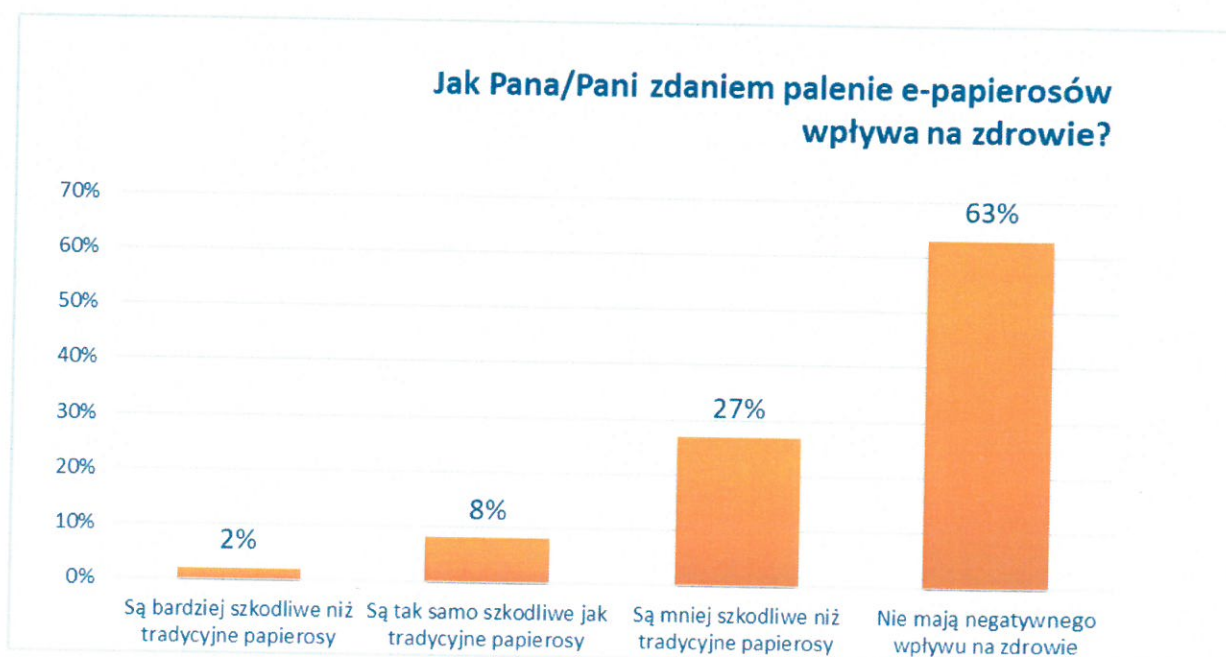
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **33% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejne 33% mieszkańców wskazało na wiek między 16 a 18 rokiem życia, a 17% na wiek między 13 a 15 lat. 3% badanych przyznało, że pierwszego papierosa zapaliło między 9 a 12 rokiem życia, **Warte jest zauważenia, że 11% badanych nigdy nie paliło.**

54% badanych odpowiedziało, że nie pali papierosów. Okazyjnie robi to 8% mieszkańców gminy Sokółka. 29%, wskazało, że regularnie pali papierosy, a 9% e-papierosy.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. **Tylko 8% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy.** Aczkolwiek, **27% uważa, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy.** 2% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że **mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy.**

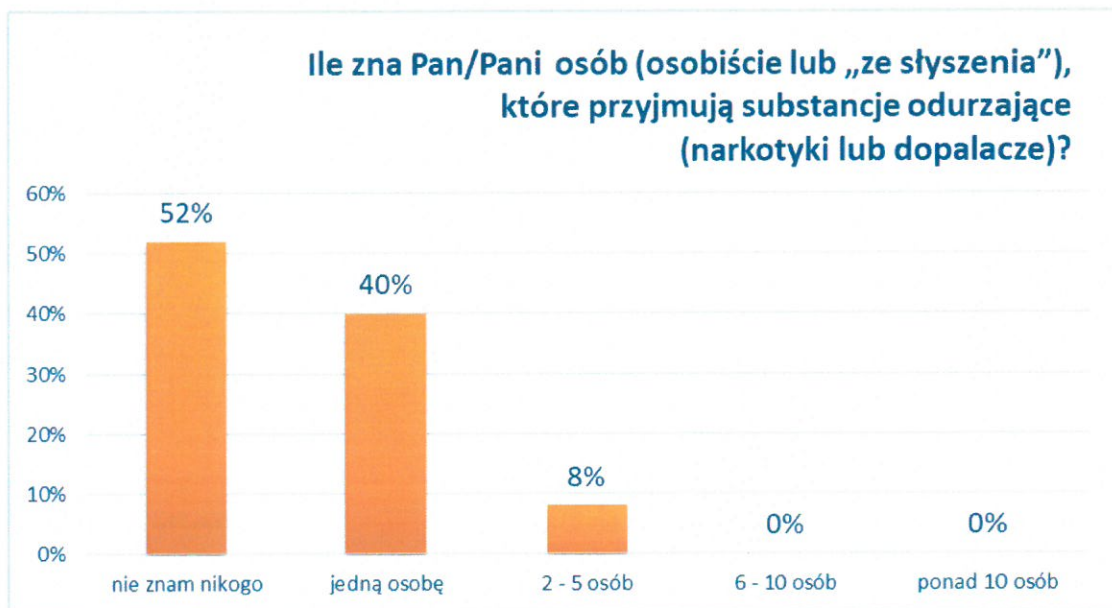

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

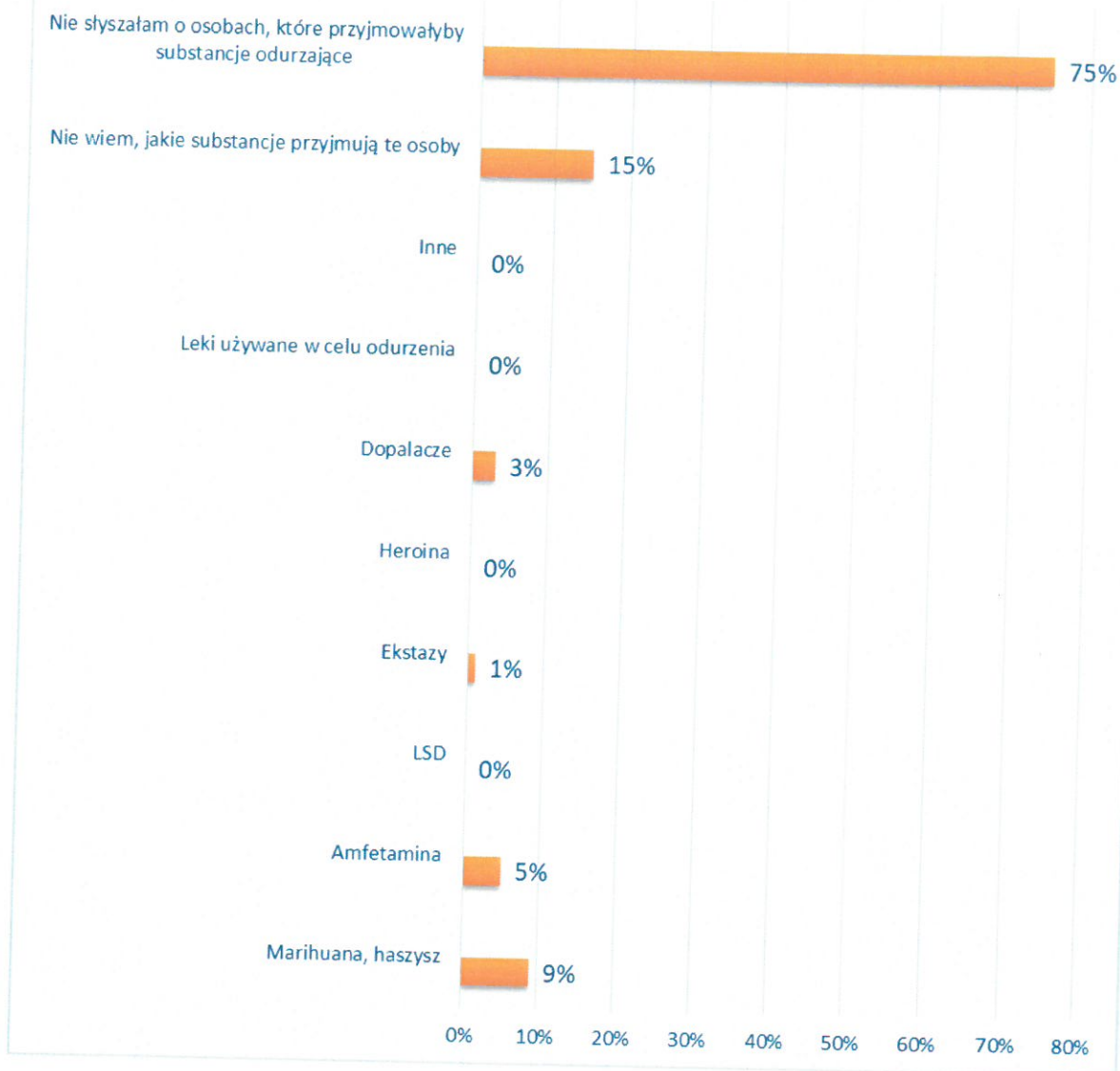
Łącznie 40% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 52% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

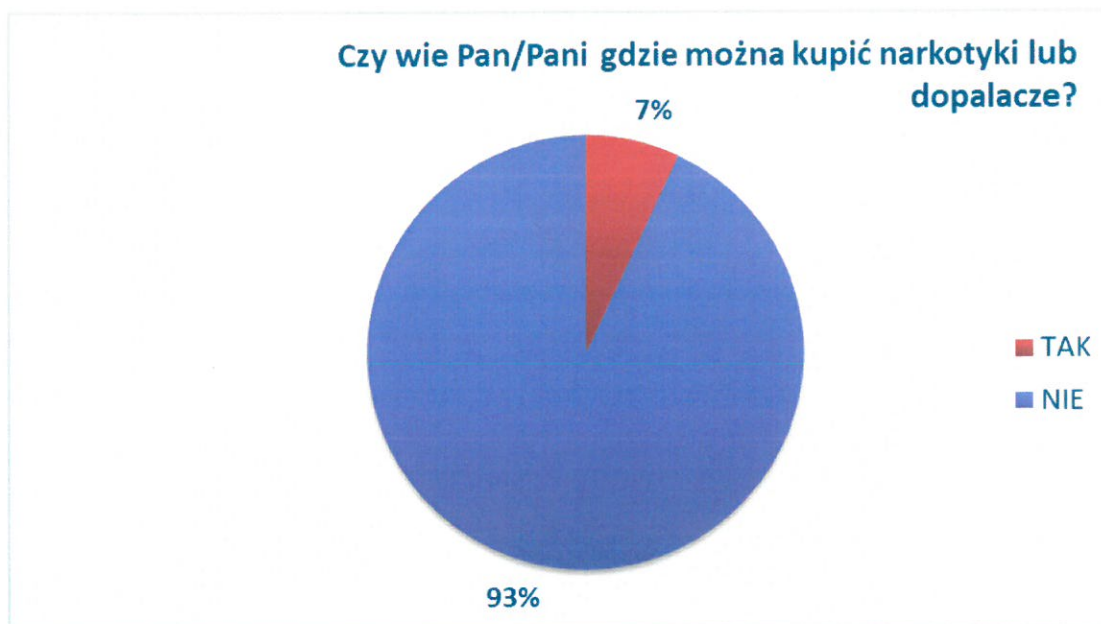
Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihwana i haszysz, amfetamina, ekstazy i dopalacze**. 75% badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające, a 15% nie wie jakie substancje przyjmują osoby zażywające środki psychoaktywne.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

93% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

PRZEMOC W RODZINIE

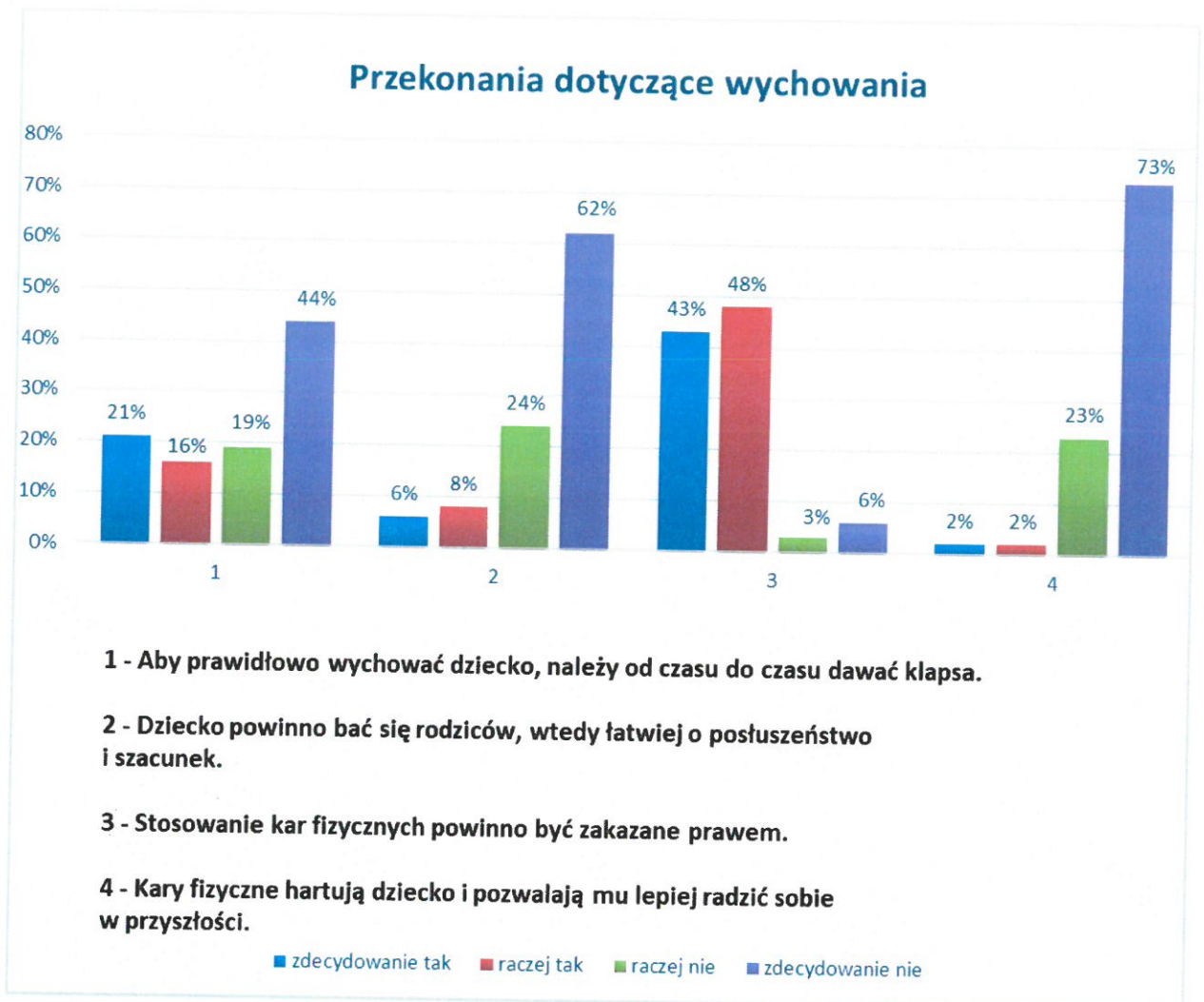
PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. **Poniższe wartości pozwalają sądzić, że większość badanych nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania.**

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w większości spotkało się z odrzuceniem – **łącznie 73% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Dodatkowo, łącznie 96% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizyczne hartują dziecko i pozwalają sobie lepiej radzić w przyszłości. Jednakże **91% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.**

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 86% respondentów.

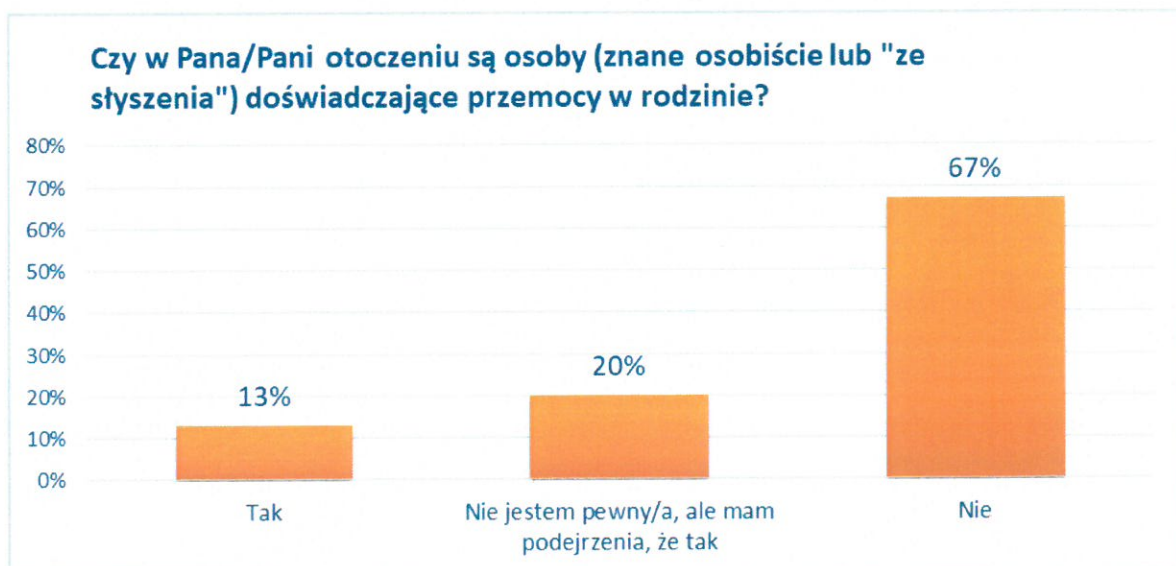
ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni

lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji³.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań wskazują, że 13% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 20% podejrzewa, że tak się dzieje.

Wśród badanych mieszkańców 45% badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie, natomiast pozostałe 45% respondentów nie ma pojęcia, gdzie szukać pomocy w takiej sytuacji.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

³ CBOS, Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, czerwiec 2012.

Łącznie 62% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. 62% mieszkańców gminy Sokółka nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie, co oznacza, że w ich opinii przemoc występuje nie tylko w domach z marginesu społecznego. Ponadto, **łącznie 94% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	31%	32%	25%	12%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	19%	19%	41%	21%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	53%	41%	3%	3%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	3%	38%	59%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	2%	8%	27%	63%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	1%	32%	67%

HAZARD

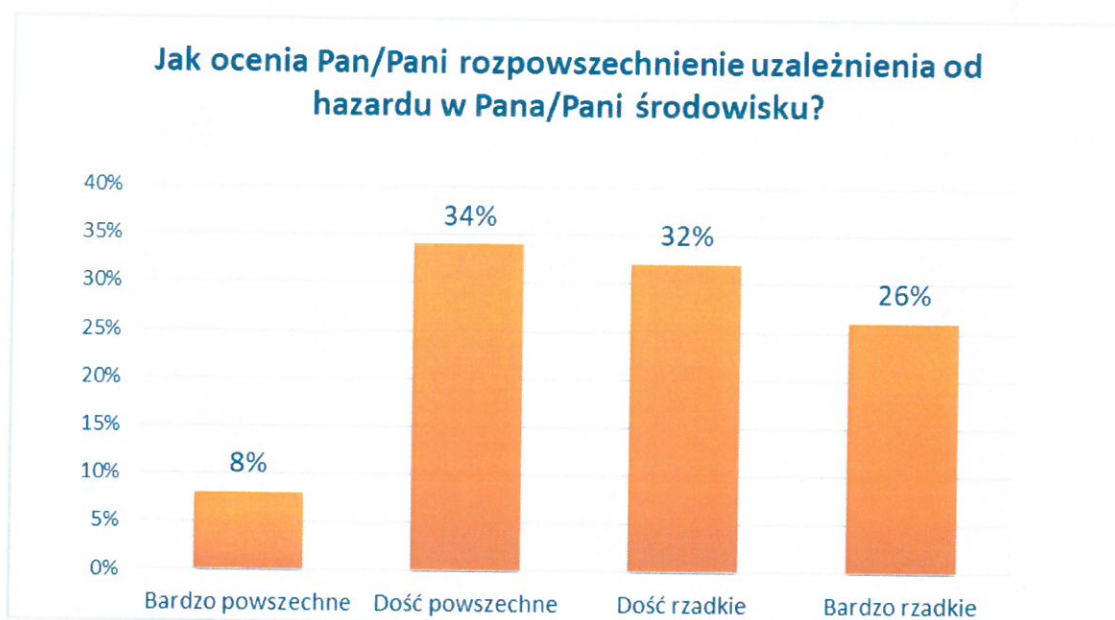
W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁴.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Sokółka o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. W subiektywnej ocenie **łącznie 58%** przebadanych **mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie**. **8%** respondentów uważa natomiast, że jest to **bardzo powszechny problem** w ich środowisku lokalnym. **97% z respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.**

---

⁴ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

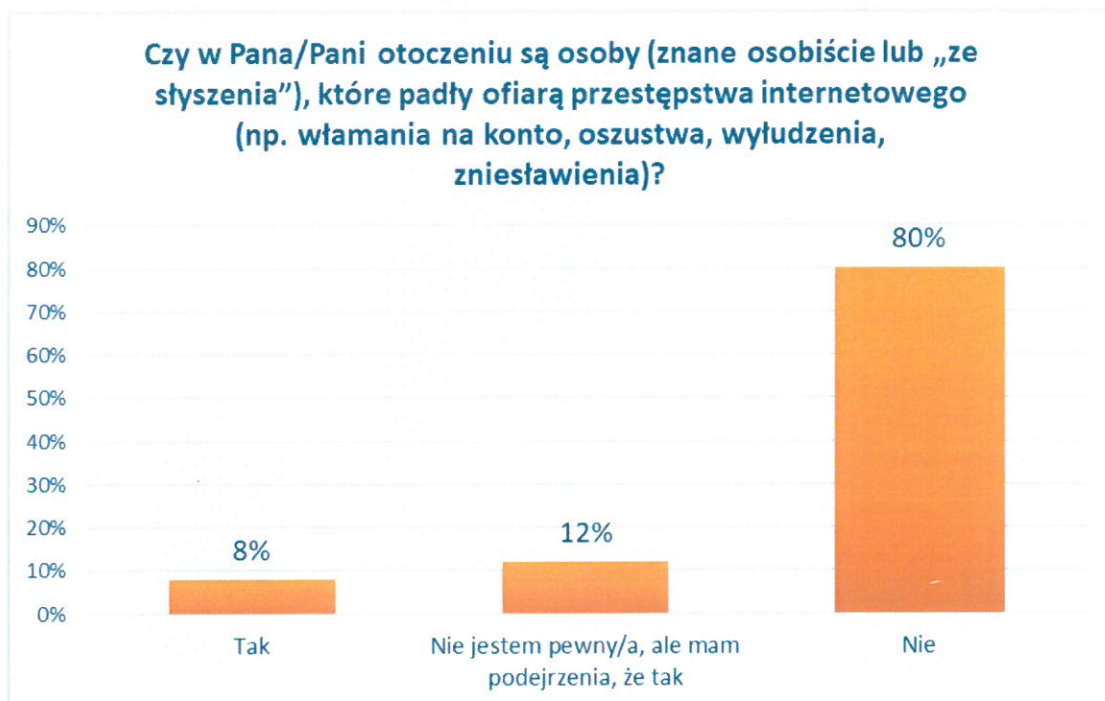
CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁵.*

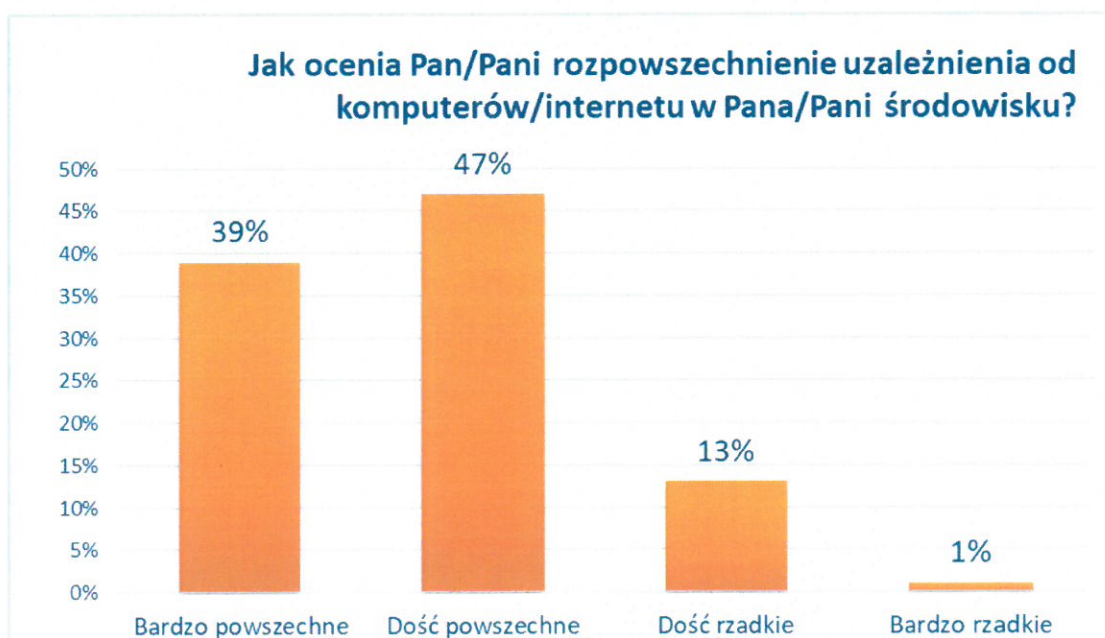
Badania wykazały, że cyberprzemoc stanowi dla lokalnej społeczności pewien problem. **Mianowicie, 8% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a 12% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało.

⁵ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 86% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym. Tylko 13% ocenia je jako dość rzadkie, a 1% - bardzo rzadkie zjawisko.**

Problemy uzależnień behawioralnych. Badania ogólnopolskie.

Dane epidemiologiczne dotyczące rozpowszechnienia i uwarunkowań (czynników ryzyka i czynników chroniących) tzw. uzależnień behawioralnych wskazują, że głównymi zachowaniami problemowymi są hazard, nadmierne korzystanie z internetu i granie w gry. W 2019 roku osoby grające w czasie ostatnich 12 miesięcy na pieniądze stanowili 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia. W porównaniu do wyniku uzyskanego w poprzednim badaniu, przeprowadzonym w 2015 roku, odsetek ten wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4%). Na kolejnym miejscu, ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdraпки (16,3%), a dalej loterie lub konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (3,8%). Spośród wszystkich grających, 32,8% Polaków gra bez ryzyka powstania problemów, 2,7% charakteryzuje się niskim poziomem ryzyka uzależnienia 0,9% – poziomem umiarkowanym i tyle samo (0,9%) gra na pieniądze w sposób wysoce ryzykowny (zagrożenie patologicznym hazardem). Liczbę Polaków w wieku 15+ uprawiających obecnie patologiczny hazard szacujemy na ok. 27 tysięcy osób.

Porównując cechy społeczno-demograficzne można najogólniej wnioskować, że częściej grają na pieniądze: mężczyźni niż kobiety; ludzie młodzi w wieku 18–34 lata; mieszkańcy miast niż mieszkańcy wsi; ludzie dobrze wykształceni niż słabo wykształceni; zarabiający lepiej niż zarabiający gorzej; ludzie oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą niż ludzie oceniający ją jako złą. W gry hazardowe, czyli takie, w których można wygrać lub przegrać pieniądze, chociaż raz, kiedykolwiek w życiu grało 18,2% badanych piętnasto-szesnastolatków oraz 21,4% siedemnasto- osiemnastolatków. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem uczestniczyło w grach hazardowych 5,5% uczniów z młodszej kohorty i 7,9% uczniów ze starszej kohorty. Porównanie wyników z 2019 r. z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na trend spadkowy odsetków badanych, którzy grali w gry hazardowe kiedykolwiek w życiu, oraz tych którzy robili to w czasie ostatnich 12 miesięcy. Wskaźnik grania w czasie ostatnich 30 dni w starszej kohorcie nie uległ zmianie, zaś w młodszej zmniejszył się dopiero w 2019 r. W obu badanych kohortach rozpowszechnienie grania w gry hazardowe jest większe wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Trzy czwarte Polaków w wieku powyżej 15 roku życia deklaruje korzystanie z internetu. W stosunku do pomiaru z 2012 roku nastąpił przyrost odsetka o prawie 13 punktów procentowych. Przeważająca większość korzystających z sieci (98,0%) to przeciętni użytkownicy, niemający w codziennym życiu problemów w związku z korzystaniem z Internetu. Problem z uzależnieniem od Internetu (wymienne bywa stosowane określenie „problemowe użytkowanie Internetu - PUI”) dotyczy obecnie 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Zagrożonych uzależnieniem od Internetu jest 1,4% ogółu badanych, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. W liczbach bezwzględnych jest to – szacunkowo – ok. 465 000 osób. Zagrożeni uzależnieniem lub już uzależnieni rekrutują się głównie spośród osób poniżej 25 roku życia, przy czym najbardziej zagrożeni są niepełnoletni.

W badaniu ESPAD zawarto też pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych (komputer, smartfon, konsola, gry wideo). Analiza typowego dnia nauki szkolnej młodszej badanej grupy (15- 16 lat) pokazuje najliczniejszą podgrupę badanych, która korzysta z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (30,1%), mniej osób poświęca na tą aktywność ok. 4-5 godzin (20,2%). W przypadku typowego dnia weekendowego, dominują dwie podgrupy badanych: podgrupa korzystająca ponad 6 godzin dziennie (26,4%) oraz korzystająca ok. 2-3 godzin (24,6%). W starszej grupie wiekowej, w typowym dniu nauki w szkole, największy odsetek uczniów poświęca na korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019. (33,7%) lub około 4-5 godzin dziennie (20,4%). W trakcie weekendu dominuje korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (27,2%), około 4-5 godzin dziennie (25,7%) lub 6 godzin lub więcej

(25,2%). Czas spędzamy w Internecie nie jest wskaźnikiem świadczącym o uzależnieniu natomiast jest sygnałem ostrzegawczym wymagającym analizy i monitorowania ze strony rodziców. Większa ilość czasu wolnego w weekend wydaje się sprzyjać dłuższemu korzystaniu z mediów społecznościowych, zwłaszcza w przypadku młodszej grupy wiekowej.

Kolejna badana kwestia dotyczy symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype. W młodszej grupie 44,0% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu w tych mediach, około 40,9% jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęca na tą aktywność za dużo czasu. Co szósty (17,4%) ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych mediów. W starszej grupie rozkład odpowiedzi jest podobny - analogiczne odsetki wynoszą 46,4%, 35,9% oraz 13,4%. Uczniowie zostali także zapytani o symptomy nadmiernego korzystania z gier wideo na urządzeniach elektronicznych, takich jak komputer, smartfon, konsola. W młodszej grupie 21,7% badanych jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęcają na tą aktywność za dużo czasu, 17,1% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu na graniu w gry, a 9,0% badanych ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych gier. W starszej grupie analogiczne odsetki są niższe, 14,0% uczniów uważa, że spędza za dużo czasu na graniu, takiego zdania jest 16,5% ich rodziców, a 6% ma zły humor, gdy nie może grać.

Od pierwszych edycji badania „Nastolatki 3.0” obserwowany jest stały wzrost liczby godzin przeznaczanych przez młodzież na korzystanie z internetu. Obecnie nastolatki spędzają w sieci średnio 4 godziny i 50 minut dziennie (2014 r. – 3 godziny 40 minut, 2018 r. – 4 godziny 12 minut). W dni wolne od zajęć szkolnych czas ten wydłuża się średnio do 6 godzin i 10 minut. Co szósty nastolatek w dni wolne (16,9%) intensywnie korzysta z Internetu w godzinach nocnych (po godzinie 22:00). Rodzice nie doszacowują czasu, jaki ich nastoletnie dzieci spędzają w Internecie, oraz nie kontrolują korzystania z sieci w godzinach nocnych. W opinii rodziców ich dzieci korzystają z sieci średnio 3 godziny i 38 minut. Jedynie 1,8% rodziców wskazuje, że ich dzieci korzystają z Internetu w czasie przeznaczonym na sen (po 22:00). Co trzeci nastolatek (33,6%) ma objawy problemowego użytkowania Internetu (PUI), a trzech na stu – osiąga bardzo wysokie wskaźniki problemów (3,2%). Co ciekawe, na rzecz możliwości dłuższego spędzania czasu w internecie co trzeci nastolatek (30,6%) byłby gotów zrezygnować z udziału w nabożeństwie, a co piąty z odrabiania lekcji i nauki (23,2%). 27% byłoby w stanie zrezygnować z oglądania telewizji, 20,6% z dodatkowych zajęć pozaszkolnych, 19,7% z wywiązywania się z obowiązków domowych, a 13,4% ze sportu i aktywności fizycznej. Rodzice mają świadomość problemu, lecz nie mają dość dokładnego wglądu w to, jak bardzo smartfony i Internet stały się częścią życia ich dzieci. Czterech na pięciu rodziców wskazuje, że ich dziecko powinno mniej korzystać ze swojego telefonu/smartfona (79,6%), jednak większości przypadków rodzice nie doszacowują skali problemu.

W badaniach CBOS w 2019 roku po raz pierwszy uwzględniona została kwestia kontaktu małych dzieci z Internetem poprzez blok pytań adresowanych do rodziców bądź opiekunów dzieci w wieku 1-5 lat. Z deklaracji rodziców wynika, że z urządzeń mobilnych korzysta jedna trzecia dzieci między 12 a 23 miesiącem życia i blisko dwie trzecie dzieci mających od 2 do 5 lat. Wśród najmłodszych dzieci średni czas spędzany w ciągu dnia z mobilnym ekranem wynosi 44 minuty, a wśród starszych – 49 minut. Na ogół spędzają one czas z urządzeniami przenośnymi w towarzystwie rodziców lub innych osób dorosłych, w mniejszym stopniu same. Jak deklarują rodzice, treści, z którymi dzieci mają styczność poprzez mobilne ekrany, przeważnie są dostosowane do ich wieku, można jednak zauważyć, że najmłodsze dzieci (12–23 miesiące) około trzykrotnie częściej niż te starsze (2–5 lat) konsumują treści zróżnicowane, nie tylko takie, które są adresowane wyłącznie do dzieci. Najwięcej badanych mających dzieci poniżej 6 roku życia wykorzystuje urządzenia mobilne do zajęcia czasu nudzącym się podopiecznym. Rzadziej stosuje się je po to, aby dzieci uspokoić, a jeszcze rzadziej, by je za coś nagrodzić lub skłonić do zjedzenia posiłku. Rodzice dzieci w wieku od 2 do 5 lat wyraźnie częściej niż opiekunowie młodszych wprowadzają urządzenia przenośne w celu gratyfikacji oraz niwelowania nudy. Ta ostatnia

motywacja – oferowania dzieciom smartfonów i tabletów jako sposobu na nudę – jest najsilniej skorelowana z czasem, jaki spędzają one przed mobilnymi ekranami.

Powyższe dane korespondują z badaniami pod nazwą „Brzdąc w sieci – zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat” przeprowadzonymi przez Akademię Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Badanie wykazało, że nieco ponad połowa dzieci w wieku od 0 do 6 lat (54%) korzysta z urządzeń mobilnych takich jak smartfon, tablet, smartwatch czy laptop. Wiek dziecka jest skorelowany z korzystaniem z urządzeń mobilnych – im starsze dzieci, tym więcej z nich korzysta z urządzeń mobilnych. Średni wiek inicjacji używania urządzeń mobilnych to 2 lata i 2 miesiące. Większość dzieci korzysta z urządzeń mobilnych z dostępem do Internetu (75%). Dzieci w wieku od 0 do 6 lat korzystają z urządzeń mobilnych średnio przez ponad 1 godzinę dziennie.

Podobnie, jak w badaniu CBOS większość dzieci korzysta wyłącznie z treści adresowanych do dzieci (88%). Badania potwierdzają także sytuacje, w których dzieci mają dostęp do urządzeń mobilnych: rodzice najczęściej umożliwiają korzystanie dzieciom podczas podróży, posiłków i podczas toalety; traktują dostęp do urządzenia mobilnego jako nagrodę, oferują je dzieciom kiedy się nudzą, płaczą lub marudzą.

Poziom zagrożenia kompulsywnymi zakupami notuje się na podobnym poziomie, co w latach ubiegłych. Symptomy kompulsywnego kupowania w 2019 roku wykazywało 3,7% populacji Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, co w liczbach bezwzględnych można oszacować na ponad milion osób. W stosunku do roku 2015 notuje się nieznaczny spadek liczby osób zagrożonych. Zjawisko kompulsywnego kupowania różnicuje przede wszystkim wiek – dotyczy ono w głównej mierze ludzi młodych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata, choć w stosunku do poprzedniego pomiaru zjawisko kompulsywnego kupowania wyraźnie nasiliło się wśród ludzi bardzo młodych (15-17 lat). Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, na kompulsywne zakupy bardziej narażone są kobiety niż mężczyźni. W grupie zagrożonych mężczyzn najwięcej jest chłopców w wieku od 15 do 17 lat, zaś w grupie kobiet – osób od 25 do 34 lat.

Wyniki badania wskazują także na współwystępowanie uzależnień behawioralnych – osoby przejawiające symptomy uzależnienia od zakupów częściej niż niezagrożeni wykazują także objawy innych problemów behawioralnych. Więcej niż jedna piąta z tej grupy, to osoby mające jednocześnie problem z uzależnieniem od pracy; więcej niż co siódmy jest zagrożony uzależnieniem od Internetu. W 2019 roku prawie jedna dziesiąta Polaków powyżej 15 roku życia (9,1%) miała problem z uzależnieniem od pracy. Zarówno uzależnienie, jak i zagrożenie uzależnieniem dotyka przede wszystkim młodych dorosłych, poniżej 35 roku życia, w szczególności osoby w wieku 25-34 lata. Istotnym czynnikiem ryzyka są różne aspekty aktywności zawodowej. Zagrożeniu pracoholizmem sprzyja w szczególności praca na własny rachunek, natomiast czynnikiem zagrażającym w kontekście uzależnienia od pracy jest pełnienie funkcji kierowniczych, odpowiedzialność za pracę innych osób lub kierowanie projektami. Wyniki badania z 2019 roku, podobnie jak w poprzednich badaniach, wskazują, że na poziomie ogólnym w badanej populacji Polaków w wieku 15+ zagrożenie pracoholizmem dotyka kobiety i mężczyzn w zbliżonym stopniu.

Wyniki pierwszego badania w 2012 roku wskazały, że problem uzależnień behawioralnych w porównaniu z uzależnieniami chemicznymi w opinii społecznej ma znacznie mniejszą wagę. Funkcjonujący w społeczeństwie obraz uzależnień behawioralnych w dużym stopniu oparty był na stereotypach. Hazard postrzegano jako „rozrywkę dla bogatych”, a hazardzistę jako człowieka zamożnego (a przynajmniej mającego pieniądze na grę), o słabym charakterze, a przy tym szukającego silnych wrażeń. W odczuciu społecznym tzw. zakupoholizm to przypadłość przede wszystkim zamożnych, niepracujących kobiet, rozrzutnych, spędzających czas w sklepach, mających słaby charakter, a przy tym próżnych i lekkomyślnych. Sieciolizm natomiast określano jako zjawisko pokoleniowe, któremu sprzyja młody wiek. Uzależnieni od

Internetu to, zdaniem Polaków, przede wszystkim ludzie młodzi, bez obowiązków, realizujący za pośrednictwem Internetu swoją potrzebę kontaktów społecznych lub posiadania przyjaciół. Jeśli chodzi o uzależnienie od pracy, część badanych wskazywała, że praca jako uzależnienie jest w ogóle trudna do zaakceptowania i poddawali w wątpliwość istnienie takiego zjawiska; odnotowano raczej aprobatę dla osób poświęcających się pracy. Brak postrzegania uzależnień behawioralnych badanych na temat ewentualnego leczenia tego rodzaju zaburzeń ze środków publicznych. Społeczeństwo chętniej zgadza się na finansowanie terapii osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków niż od czynności. Ostatni pomiar w 2019 roku wskazuje na powolną zmianę w dostrzeganiu zagrożeń wynikających z uzależnień behawioralnych, jednak nadal tylko hazard ma w odbiorze społecznym „ciężar gatunkowy” zbliżony do uzależnień o charakterze chemicznym. Pozostałe zachowania problemowe postrzegane są jako zdecydowanie mniej niebezpieczne.

Źródło: Projekt badawczy realizowany przez Fundację CBOS, współfinansowany ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia, za: Wskazówki dla samorządów gminnych dotyczące realizacji zadań z zakresu uzależnień behawioralnych, stanowiących element gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom 4.02.2022 r.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Sokółka. Grupa badana stanowiła 15 kobiet i 5 mężczyzn. 19 respondentów, to pracownicy punktów, natomiast 1 osoba, to właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 40 lat.

CEL BADANIA

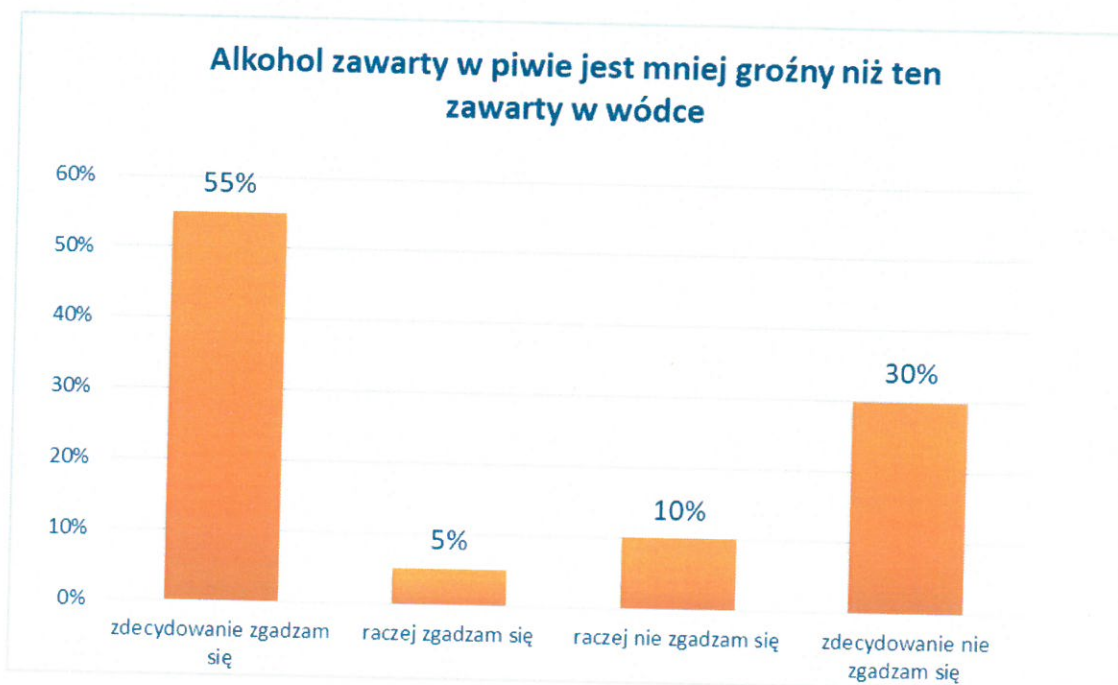
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

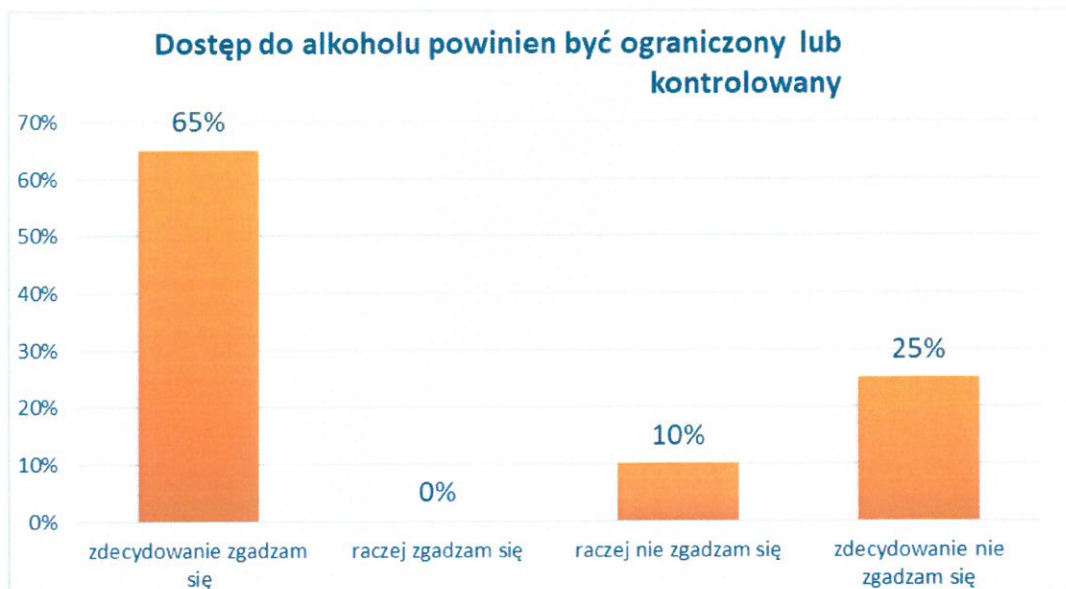
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Łącznie 40% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **średnim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Łącznie 65% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 35% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

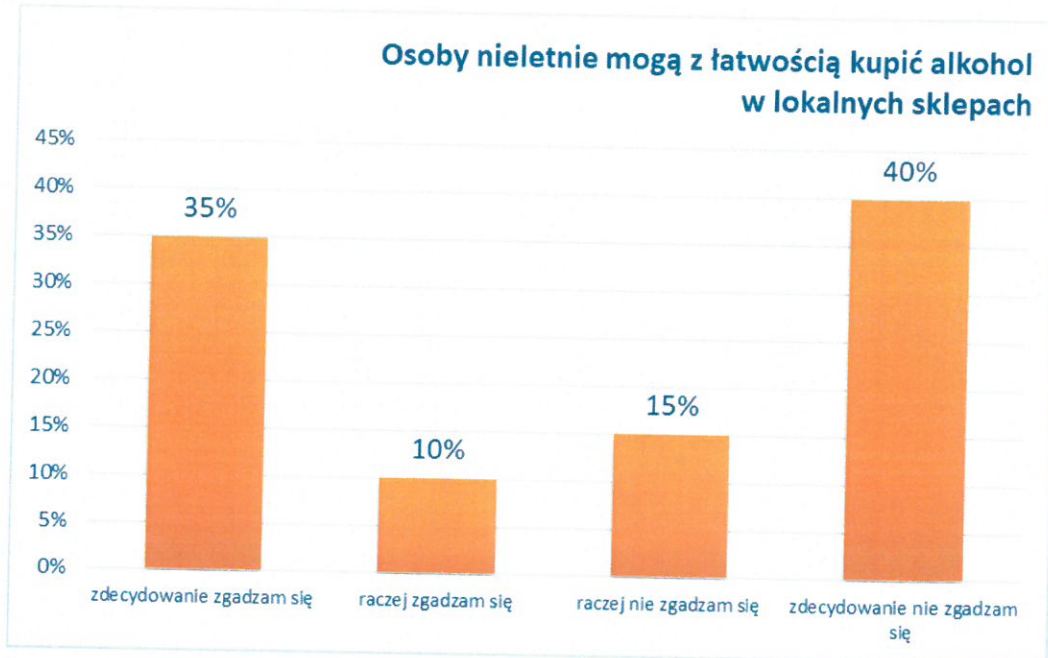

Łącznie 65% respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Natomiast łącznie 35% badanych sprzedawców wyraża zdanie przeciwne.

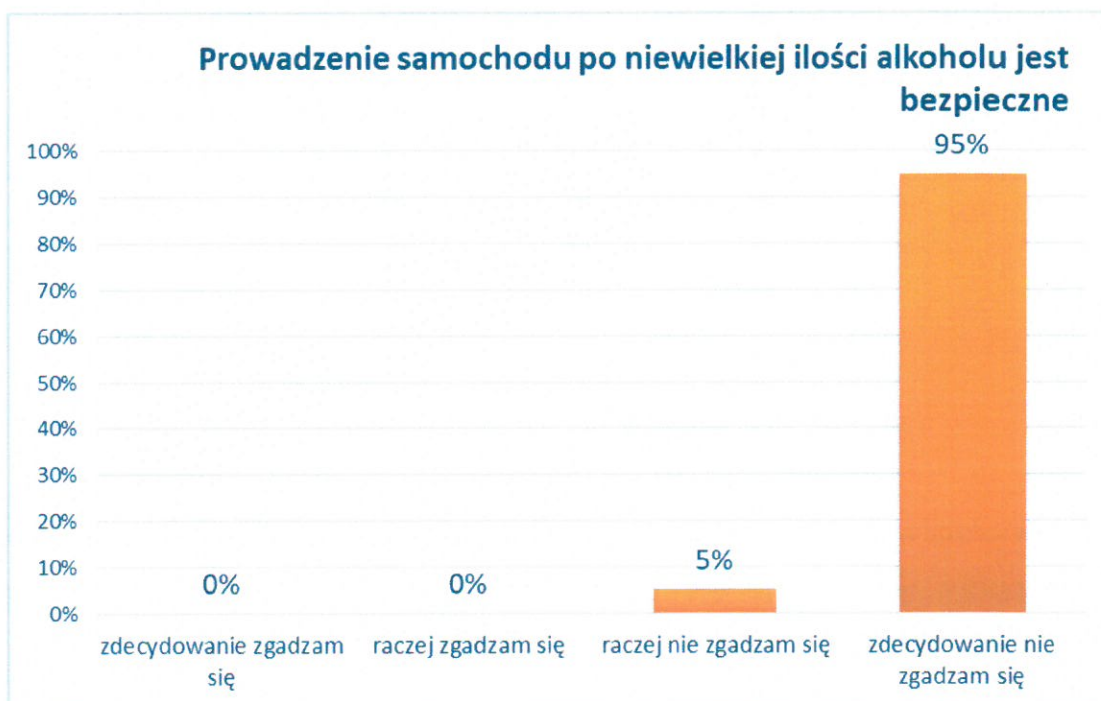

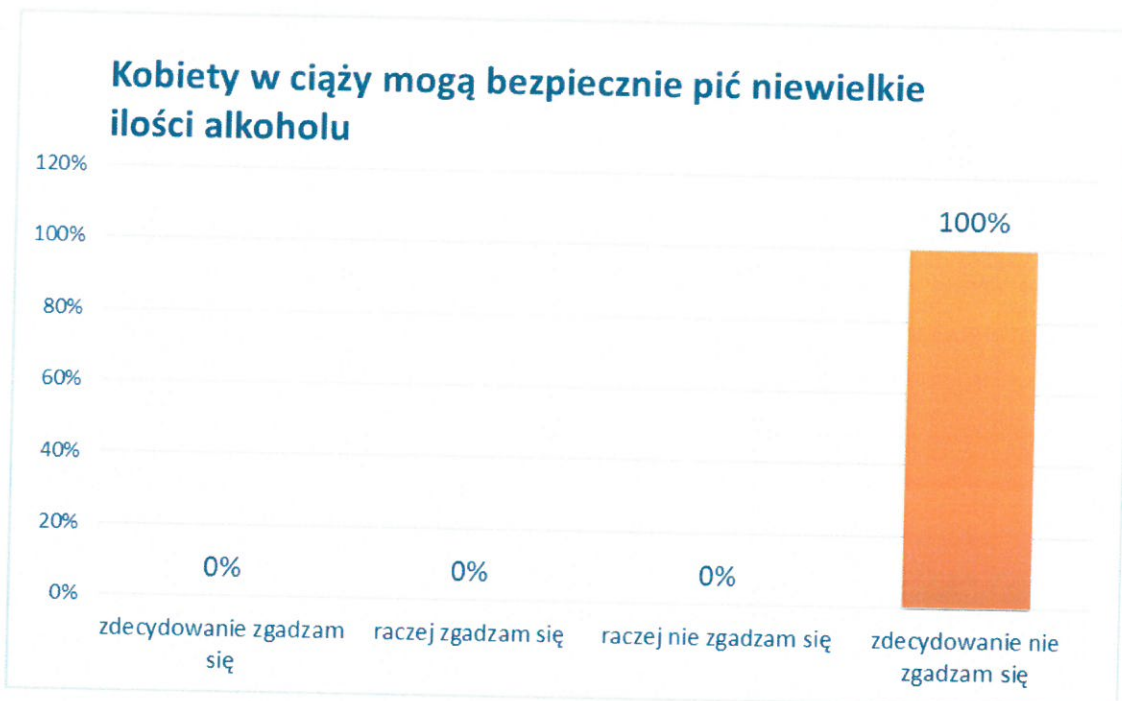
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 40% sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.** 60% ankietowanych przychyliła się do stwierdzenia, że zakup ten nie jest łatwy.

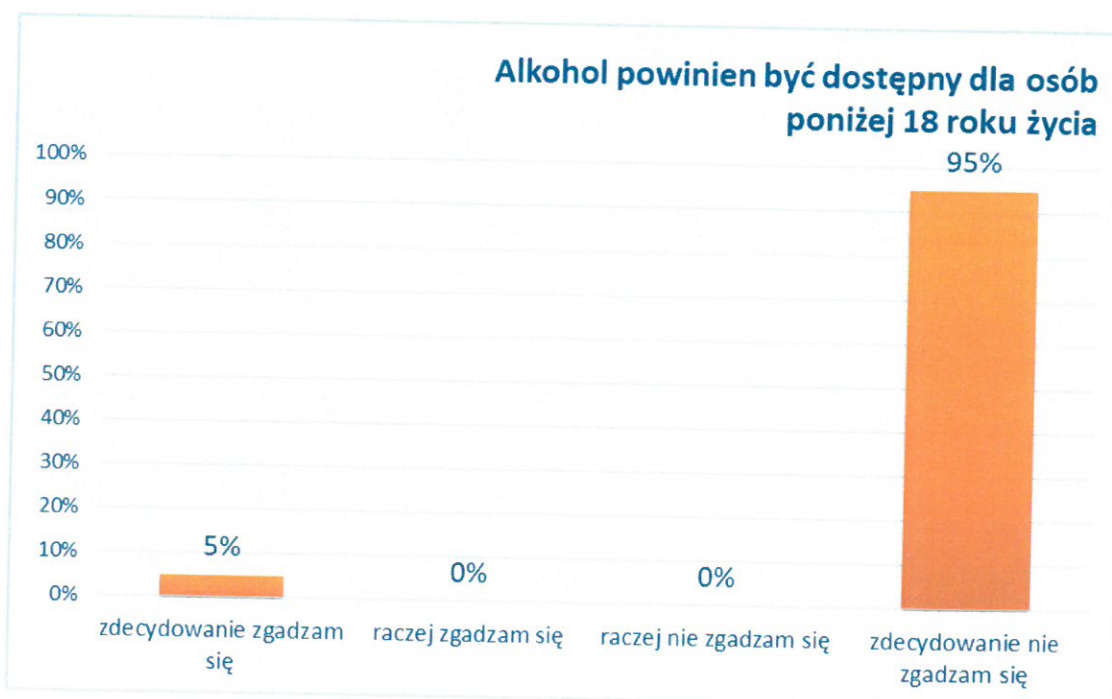
75% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie **100%** badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Również łącznie **100%** sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

Łącznie **95%** sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Sokółka **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

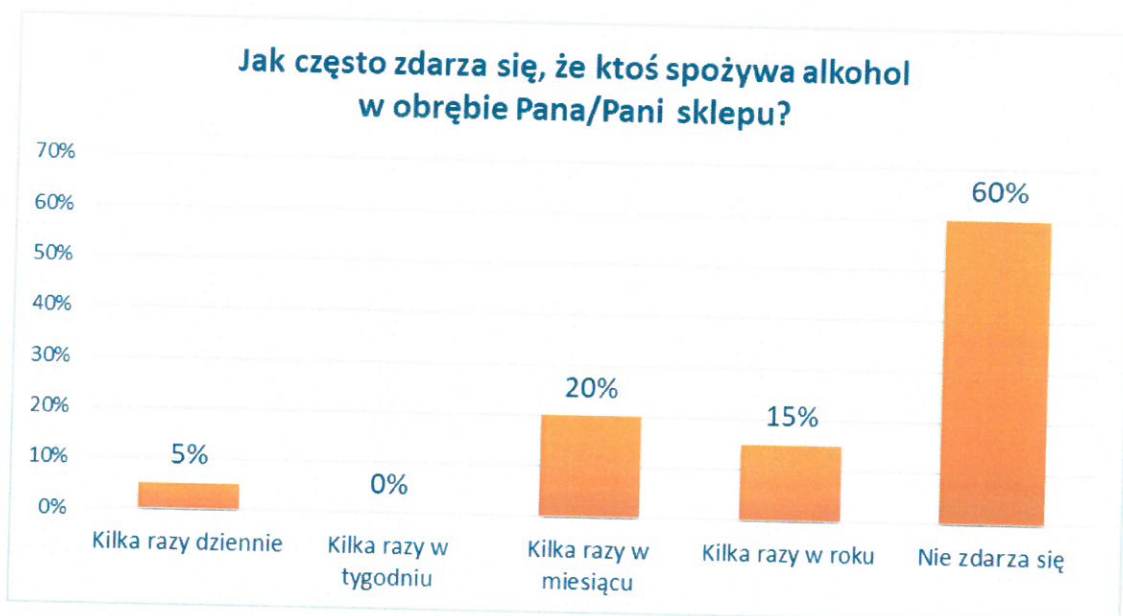
Łącznie **40%** badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Sokółka deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w tygodniu (5%)**. Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w roku (25%), kilka razy w miesiącu (10%). W opinii 60 % respondentów taka sytuacja się nie zdarza.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie wydaje się być częstym zjawiskiem. 20% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w miesiącu; 15% - kilka razy w roku, 5% - kilka razy dziennie, a 10%.

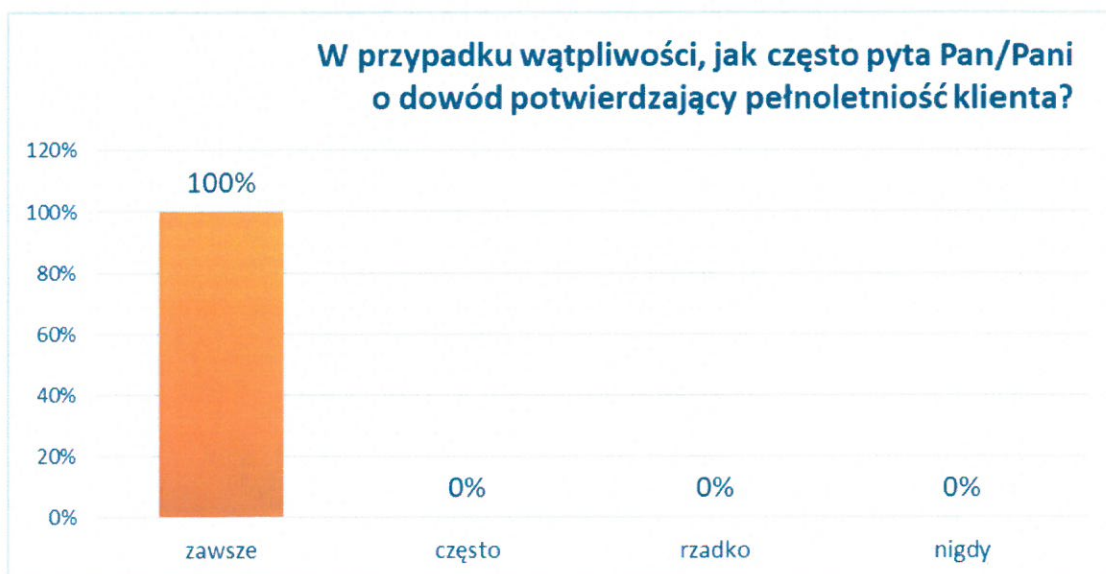
20% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. W 10 % przypadków zaistniała potrzeba wezwania policji z prośbą o interwencję.

100% sprzedawców napojów alkoholowych z gminy Sokółka deklaruje, że nigdy nie sprzedała alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletności.

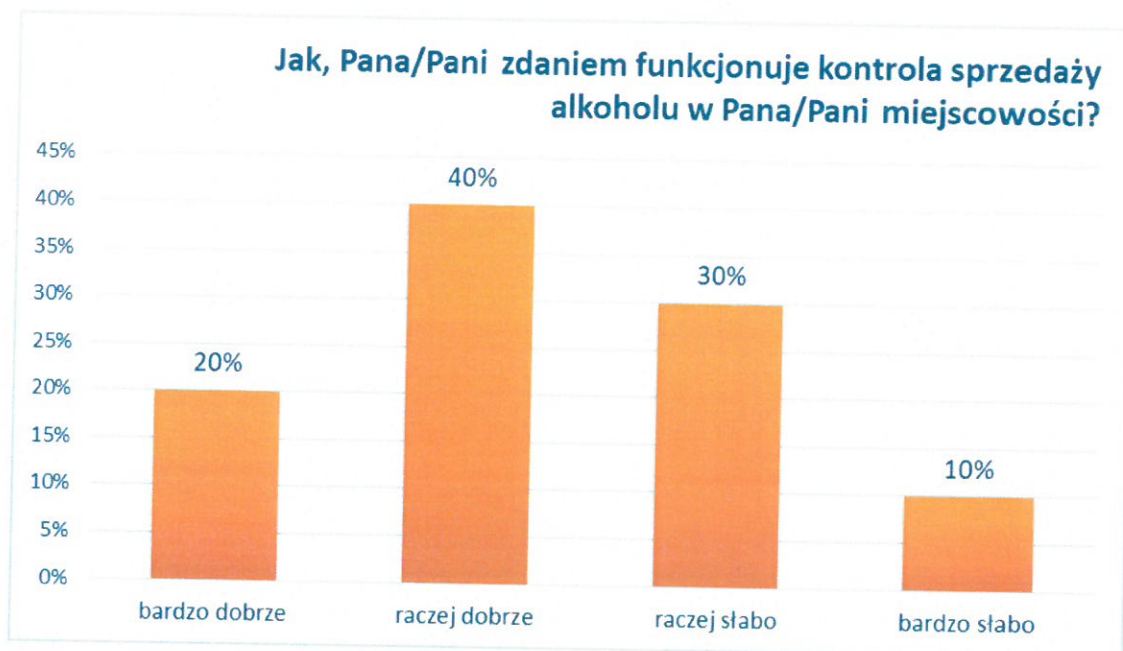

W przypadku wątpliwości, co do wieku, tylko **100% badanych** zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Sokółka. **Łącznie tylko 60% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.** Natomiast łącznie 40% sprzedawców ocenia ją słabo lub bardzo słabo.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,

- narkotyków,
- dopalaczy.

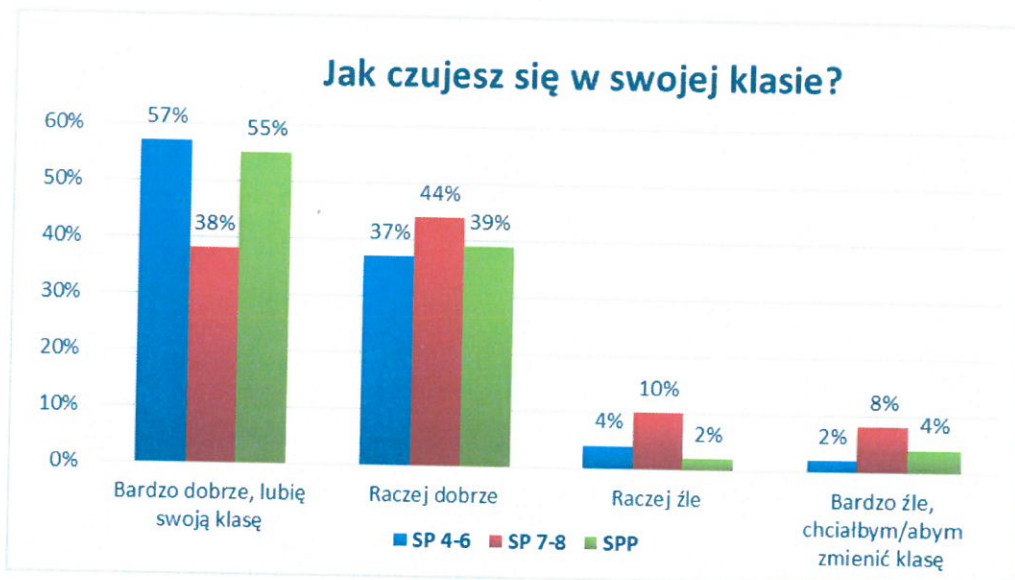
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe (SP4-6)	293
Szkoły Podstawowe (SP 7-8)	271
Szkoły Ponadpodstawowe (SPP)	195
ŁĄCZNIE	759

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

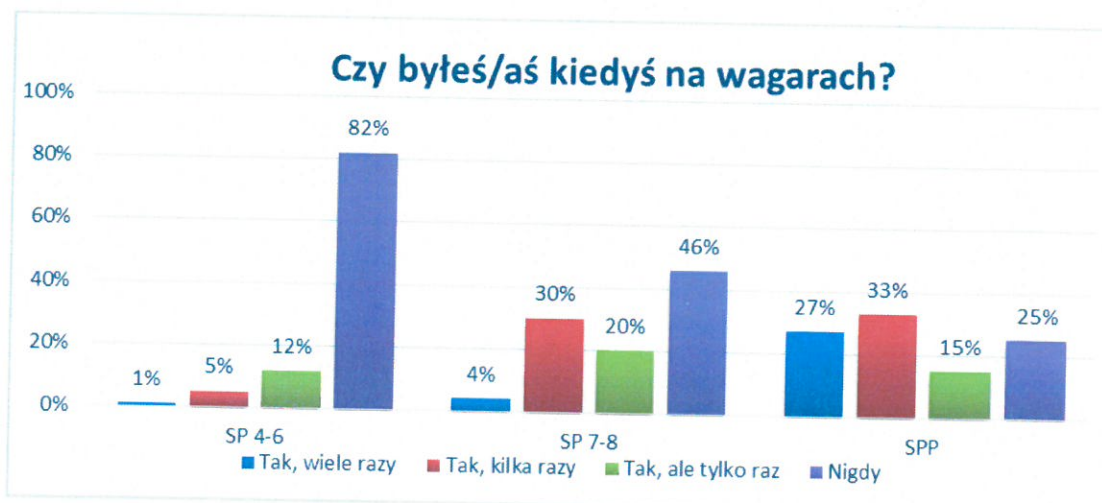
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. **Wyniki są zadowalające: najlepiej w klasie czują się uczniowie szkół podstawowych (SP 4-6 - łącznie 94%⁶ i SP 7-8 - łącznie 82%).** Takiego samego zdania jest **94% Uczniów szkoły ponadpodstawowej.** Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 2% uczniów klas 4-6 SP i 8% uczniów klas 7-8 SP oraz 8% uczniów SPP przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chcieliby zmienić klasę.

⁶ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze.*

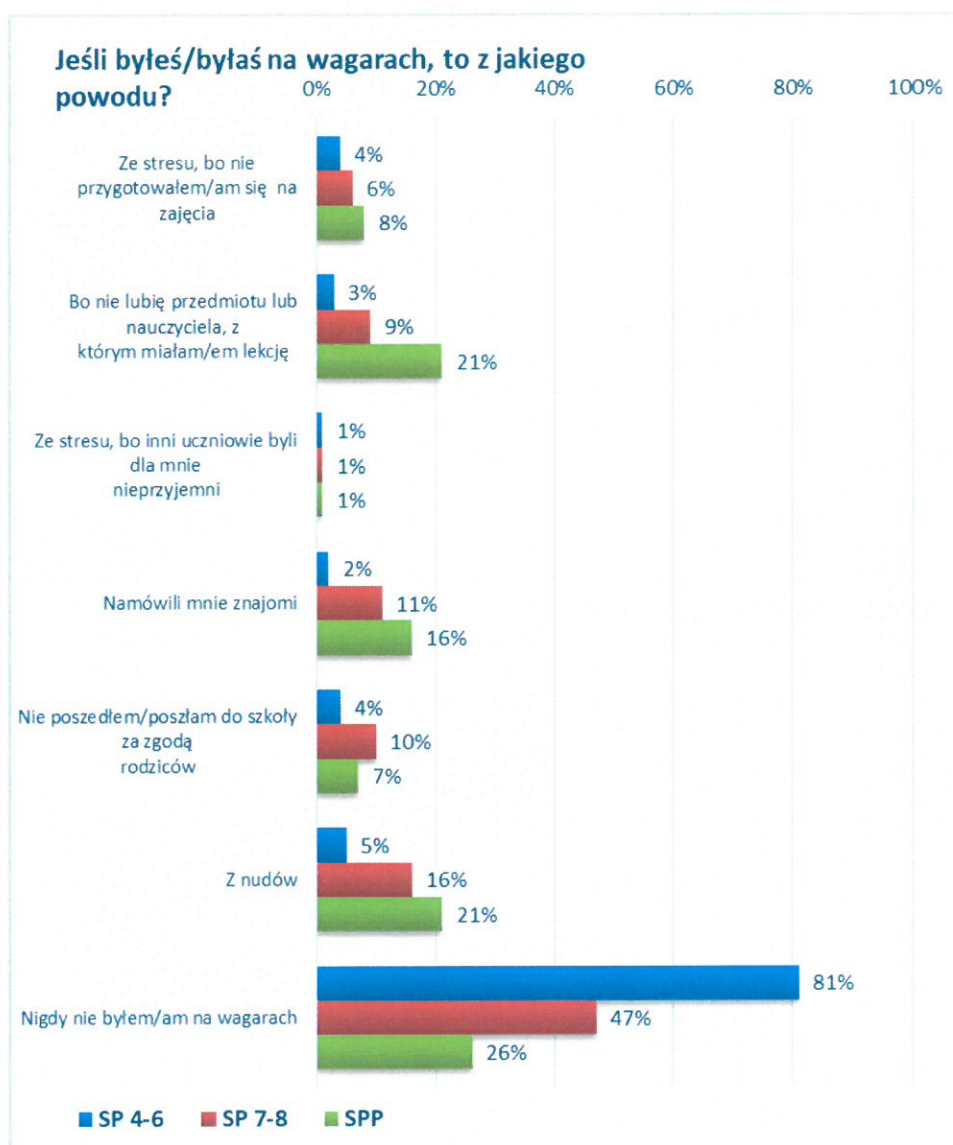

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie szkół podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach (SP 4-6 - 82%; SP 7-8 - 46%) lub byli na nich tylko raz (SP 4-6 - 12%; SP 7-8 - 20%).** 30% starszych uczniów szkoły podstawowej przyznaje, że wagarowało już kilka razy.

W szkołach ponadpodstawowych natomiast, już 75% uczniów ma za sobą pierwsze wagary. 33% uczniów SPP było na wagarach już kilka razy, a 27% przyznaje, że wagarowało wiele razy.

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić⁷. Zarówno **uczniowie szkół podstawowych, jak i uczniowie ponadpodstawowych opuszczali lekcje głównie z nudów (SP 4-6 - 5%; SP 7-8 - 16%; SPP - 21%)**. Starsi uczniowie SP 7-8 opuszczali również lekcje, dlatego, że namówili ich znajomi (11%) oraz nie lubili przedmiotu lub nauczyciela, z którym mieli lekcje (9%). Natomiast wśród **uczniów szkół ponadpodstawowych częstym powodem był również stres, bo nie przygotowali się na zajęcia (8%), oraz namowa znajomych (16%)**.

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Sokółka deklarują w większości**

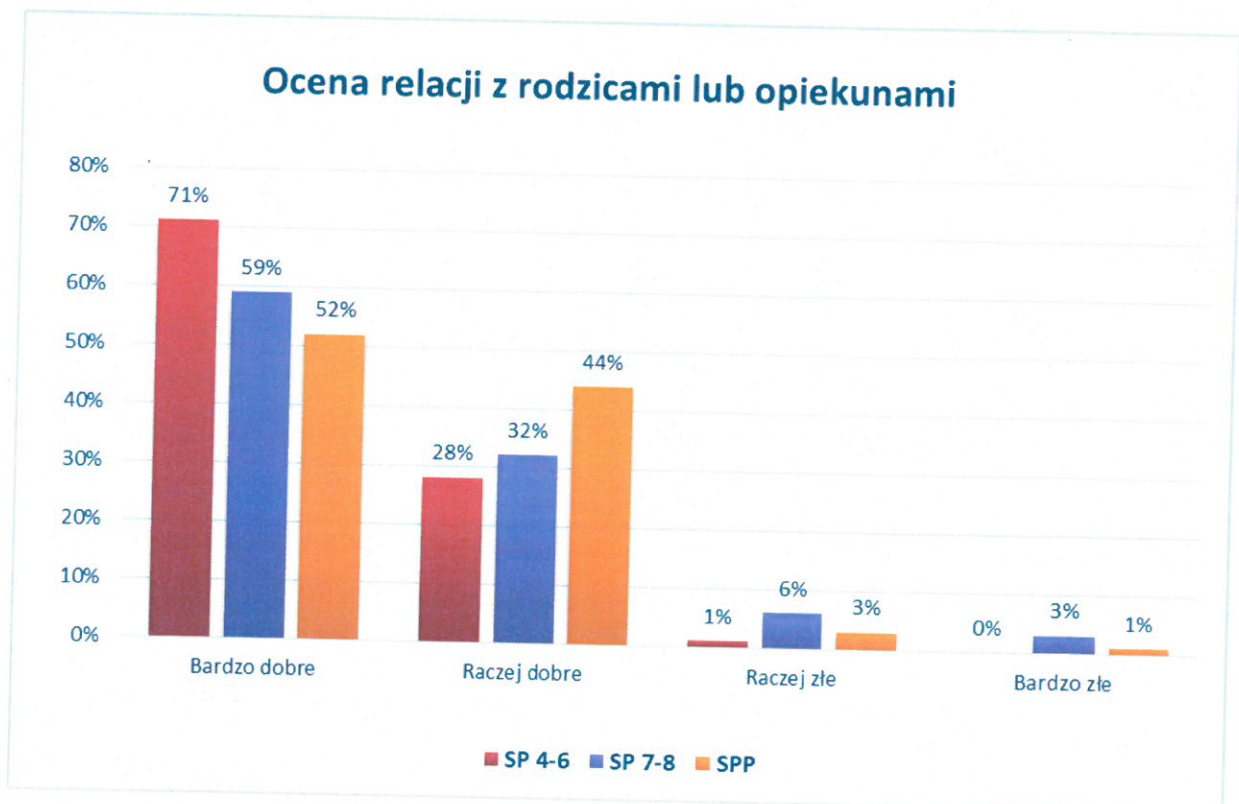
⁷ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

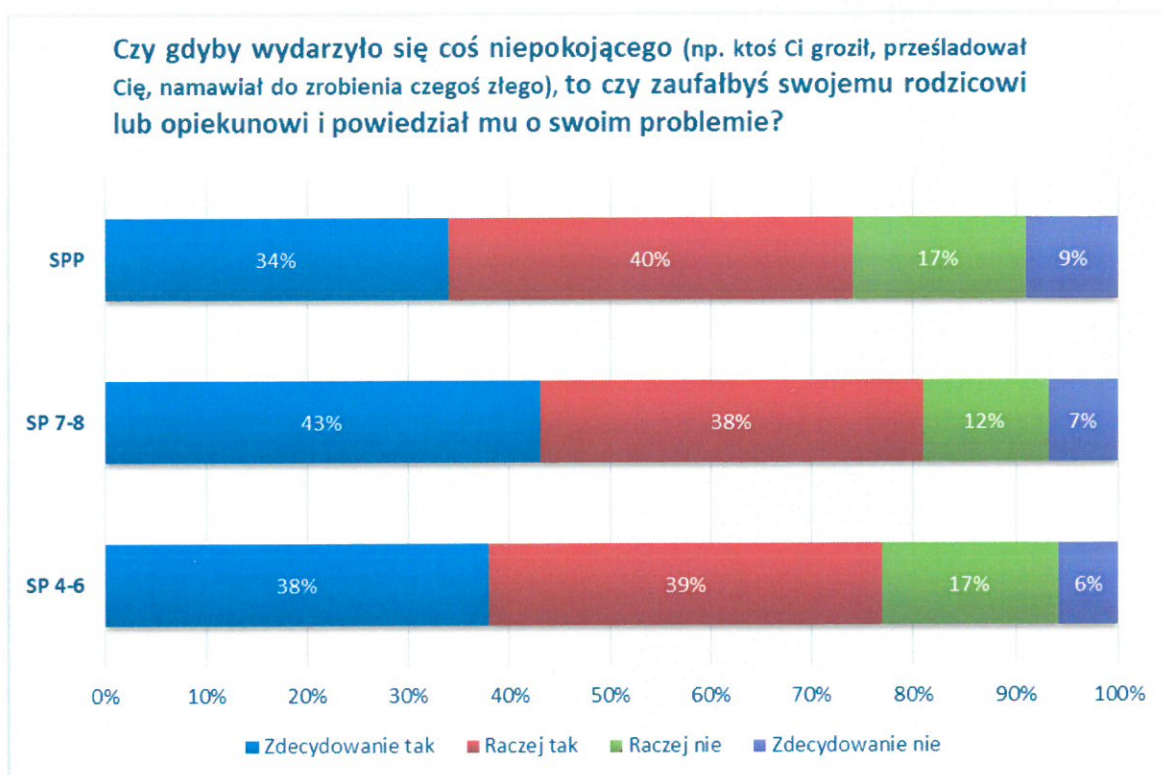
bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 99%; SP 7-8: łącznie 91%; SPP: łącznie 96%.

Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, wraz z wiekiem nie ulega znacznym zmianom – najstarsi uczniowie oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

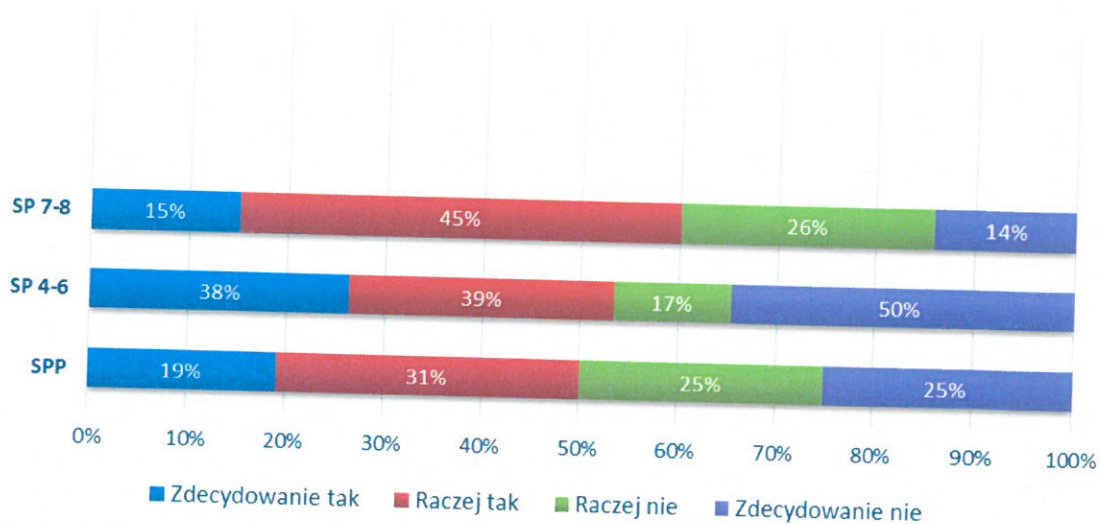

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 77% uczniów klas młodszych szkoły podstawowej, 81% uczniów klas starszych szkoły podstawowej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.** Zaufanie do rodziców nieznacznie spada wraz z wiekiem. **Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych 74% powiedziałyby im o swoim problemie.**

Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli **nauczyciele**. Wraz z wiekiem uczniów on spada. Dzieci i młodzież gminy Sokółka rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica. **Nadal jednak wyniki uzyskane w tej kwestii można uznać za relatywnie satysfakcjonujące**: łącznie odpowiednio **77% uczniów klas SP 4-6; 60% uczniów klas SP 7-8** obdarzyłoby zaufaniem pedagogów. Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych jedynie **połowa uczniów (50%)** deklarowała, że przyszliby ze swoim problemem do nauczyciela.

**Czy gdyby wydarzyło się coś niepokojącego
(np. ktoś Ci groził, prześladował Cię, namawiał do zrobienia czegoś złego), to czy
zaufałyś któremuś z nauczycieli i powiedział mu o swoim problemie?**

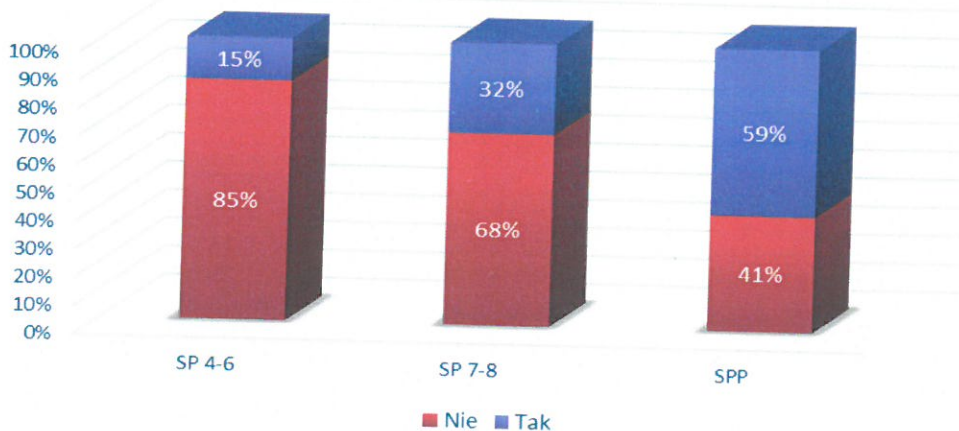

WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Inicjację alkoholową ma za sobą: 15% badanych uczniów klas SP 4-6; 32% uczniów klas SP 7-8 oraz 59% uczniów klas szkół ponadpodstawowych.

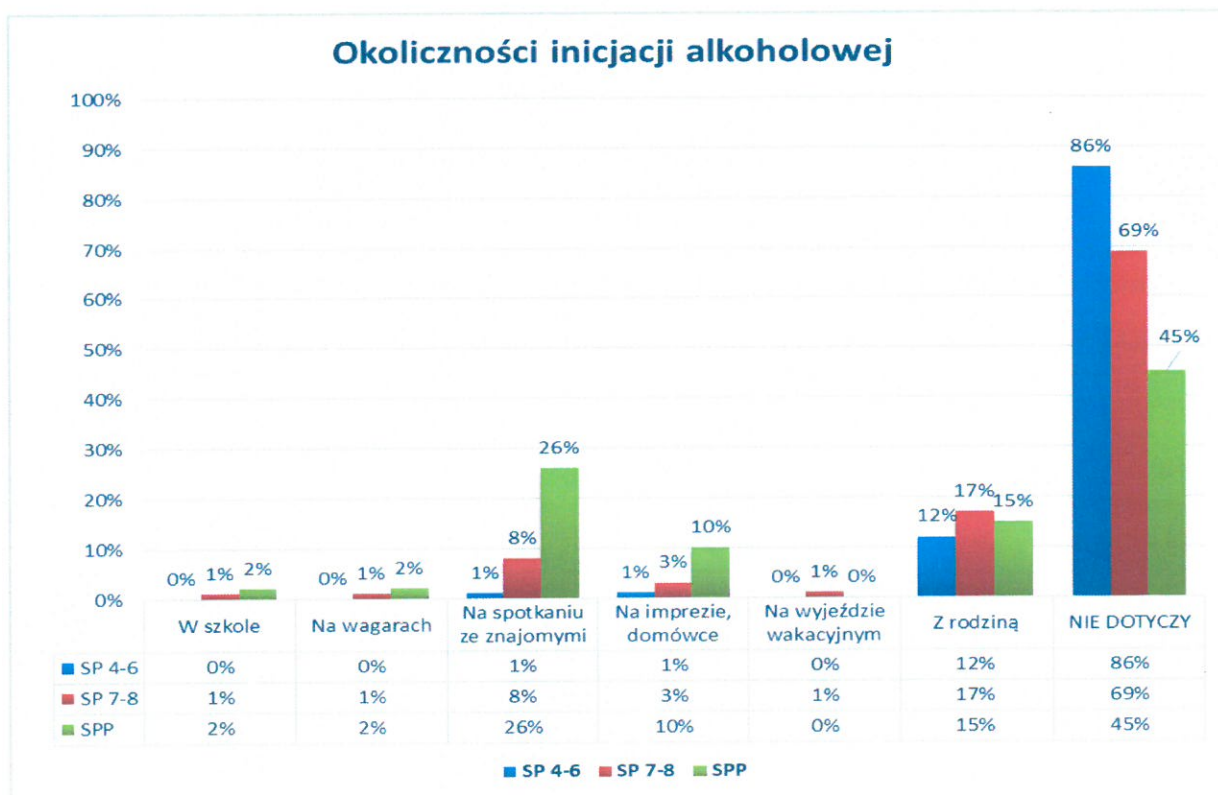
Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

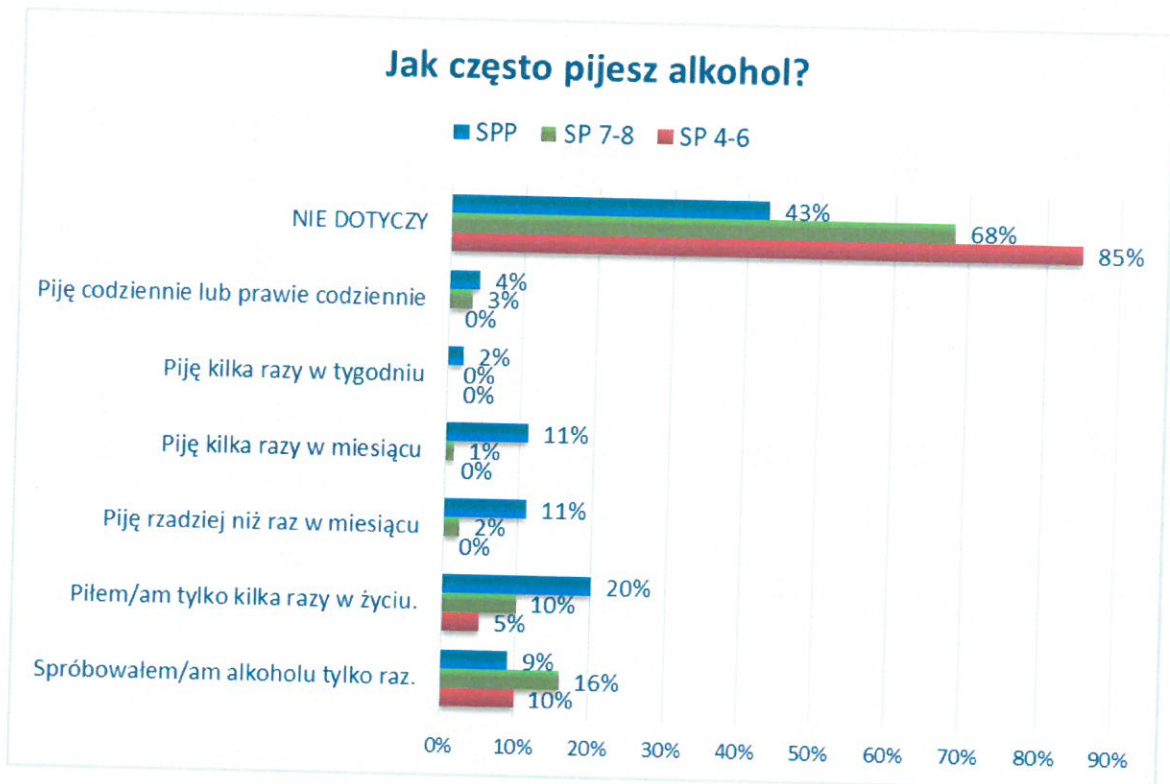
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów zarówno szkoły podstawowej, jak i ponadpodstawowej, jest **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 - 12%; SP 7-8 - 17%; SPP - 15%) oraz **spotkanie ze znajomymi** (łącznie: SP 4-6 - 2%; SP 7-8 - 11%; SPP - 36%). Aczkolwiek, większość badanych wskazała, że to pytanie ich nie dotyczy SP 4-6- 86%; SP 7-8- 69%; SPP - 45%).

Powyższe wyniki wydają się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

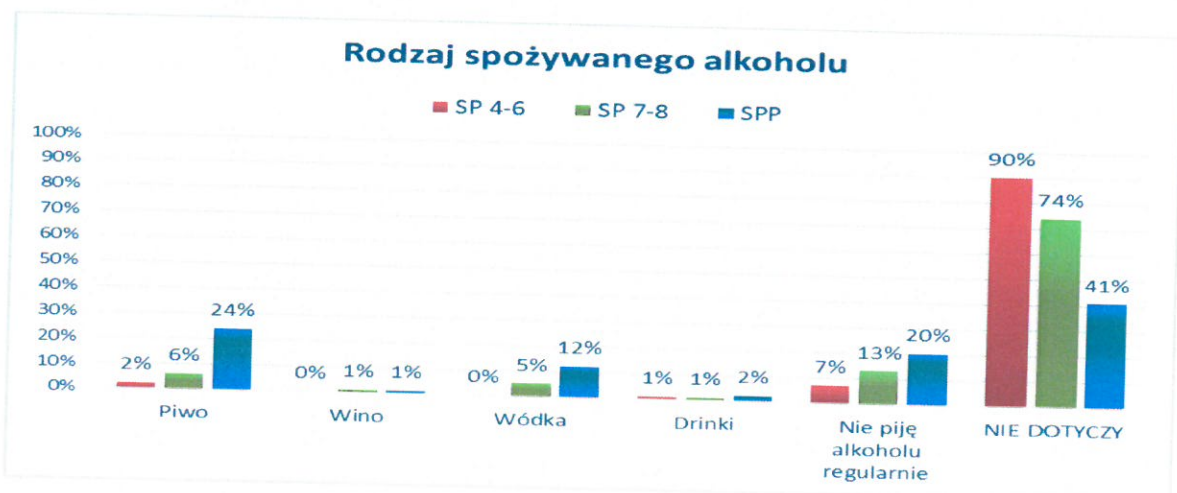

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, **jak często młodzi ludzie sięgają alkohol**. Aż 85% najmłodszych uczniów wskazało, że to pytanie ich nie dotyczy. Wraz z

wiekem ta tendencja się zmienia: SP 7-8 (68%), SPP (43%). Wśród uczniów klas SP 7-8 najczęściej pojawiały się dwie kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do jednorazowego (16%) oraz kilkukrotnego spożycia alkoholu (10%). Natomiast uczniowie szkół ponadpodstawowych najczęściej deklarowali jednorazowe picie (9%), rzadziej niż raz w miesiącu (11%) oraz picie kilka razy w miesiącu (11%).

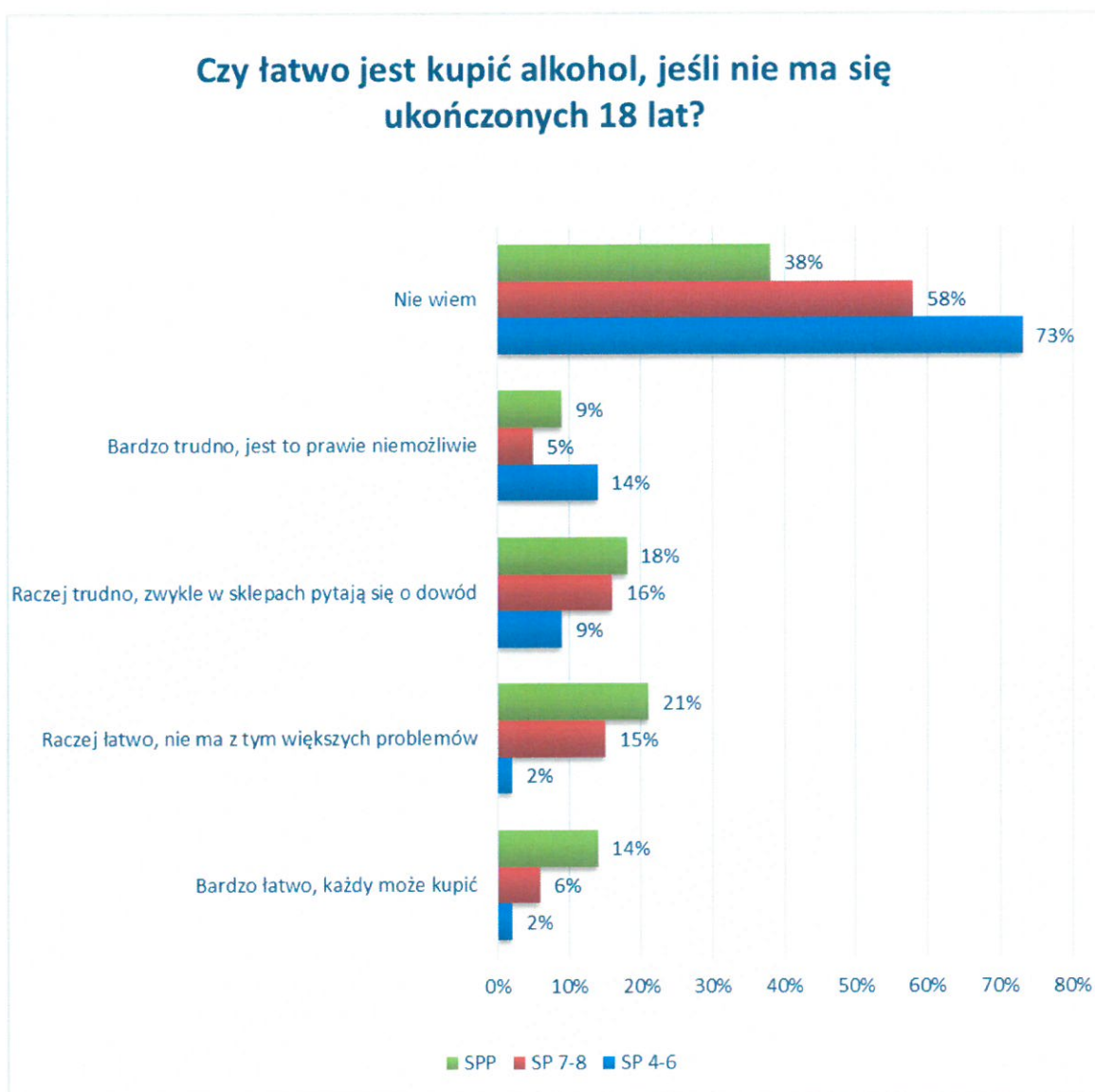

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 - 6%; SPP - 24%) oraz **wódkę** (SP 7-8 -5%; SPP -12%).

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki wskazują, że 73% uczniów klas SP 4-6; 58% uczniów klas SP 7-8 oraz 38% uczniów klas SPP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu.** Z kolei łącznie 35% najstarszych uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

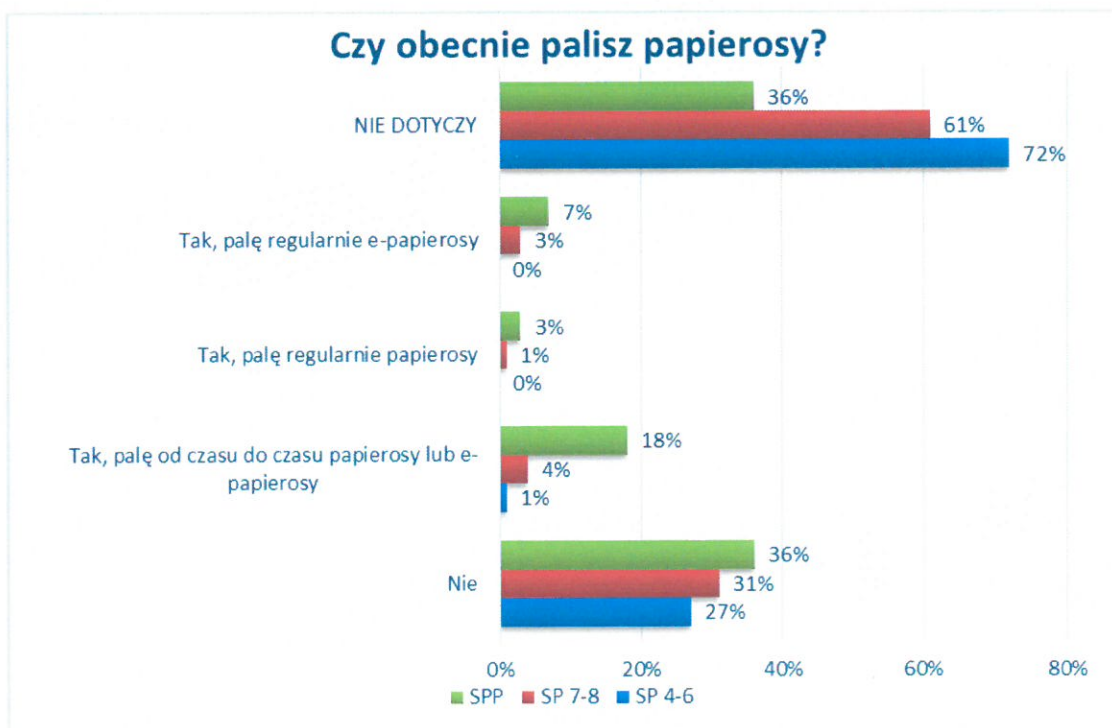
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z gminy Sokółka, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 6% uczniów SP 4-6, 21% uczniów klas SP 7-8 oraz 48% Uczniów klas SPP.**

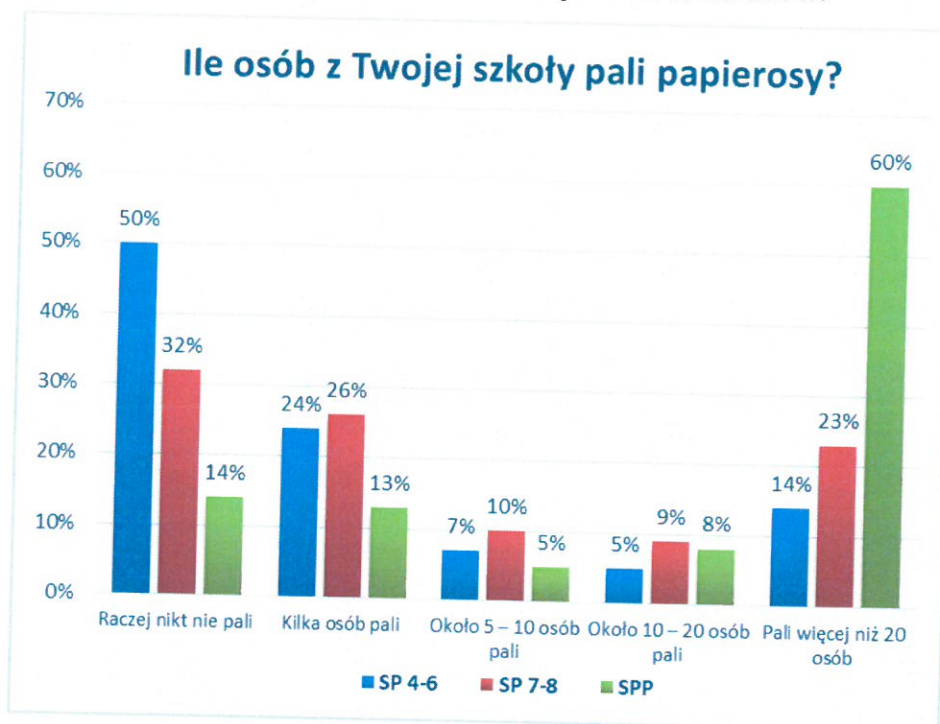
Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 4-6 - 4%; SP 7-8 - 15%; SPP - 25%). Niepokojący jest fakt, iż część starszych uczniów pierwszego papierosa zapaliła na terenie szkoły (SP 7-8 - 2%; SPP - 7%).

Większość uczniów z gminy Sokółka, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6 - 99%; SP 7-8 - 92%; SPP - 72%).

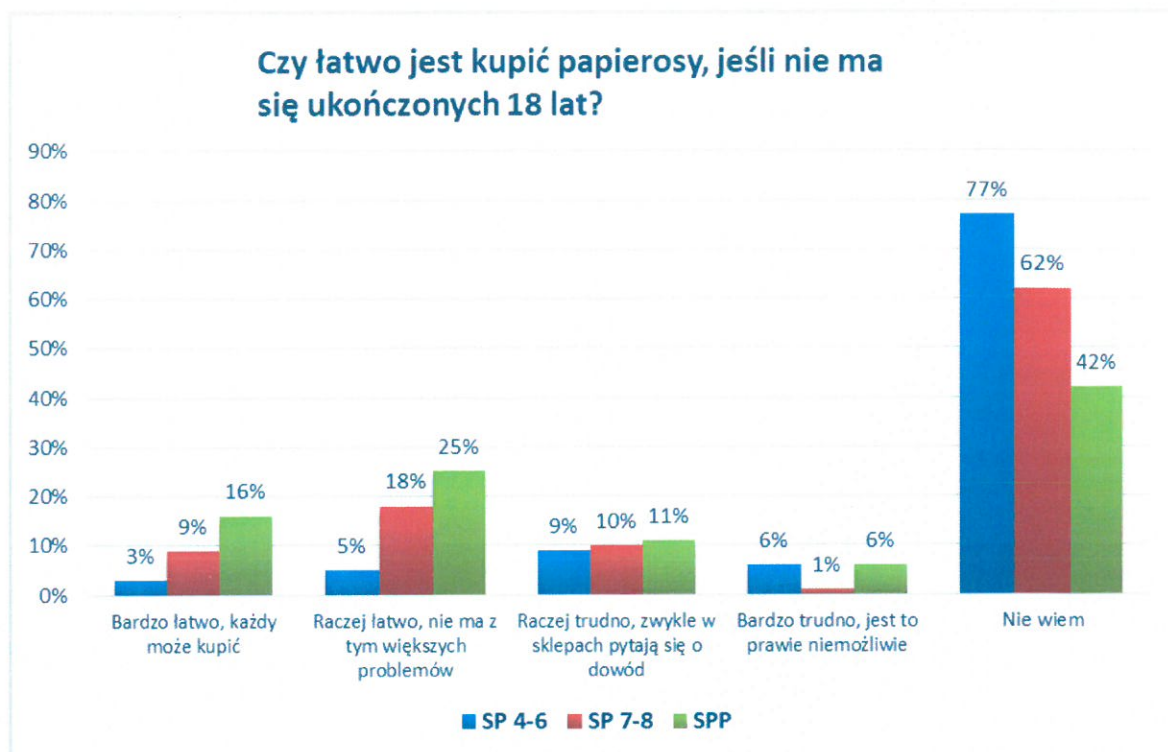
Uczniowie **najmłodszych klas podstawowych** prawie w **większości** oceniają, że ich koledzy **raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 7%)**. Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych i najstarszych uczniów. Wśród uczniów klas **SP 7-8** podobnie stwierdza już **58%** uczniów, a wśród **uczniów SPP** tylko **27%** uczniów.

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Większość uczniów najmłodszych klas podstawowych nie znało odpowiedzi na to pytanie (SP 4-6 - 77%)**. Starsi uczniowie mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy.

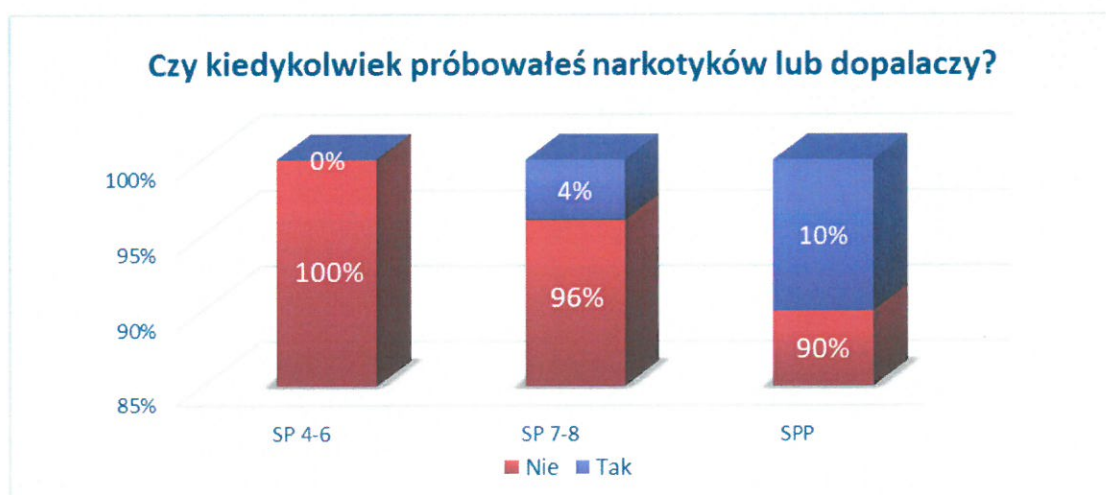
62% uczniów klas 7-8 SP i **42%** uczniów SPP wskazało, że nie wie, a łącznie odpowiednio **27%** i **41%** z nich oceniło, że **raczej łatwo lub bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia**.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

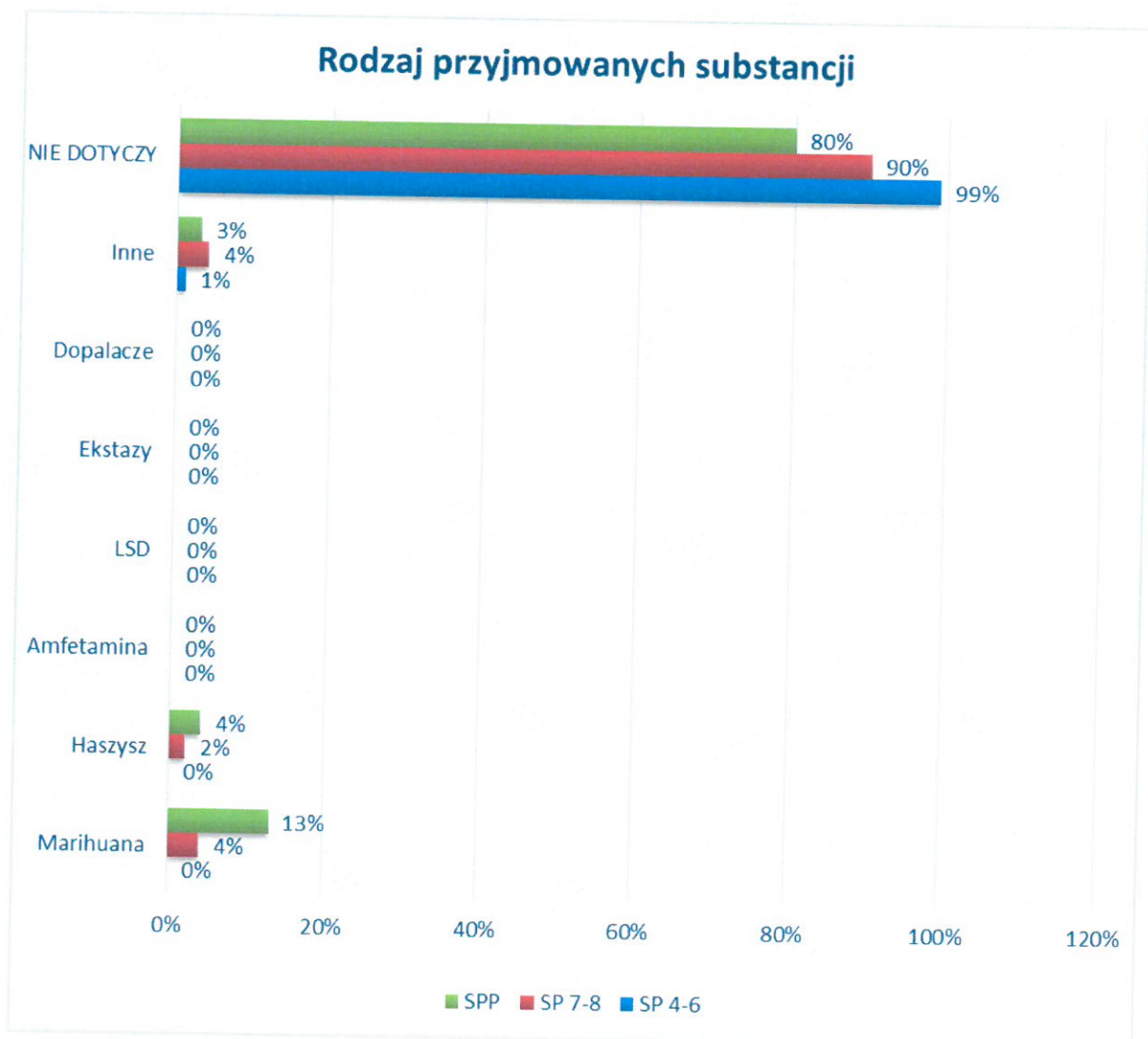
Wyniki badań wskazują, że młodsi uczniowie nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy (SP 4-6 - 100%). Część starszych uczniów ma już za sobą inicjację narkotykową (SP 7-8 - 4%; SPP - 10%).

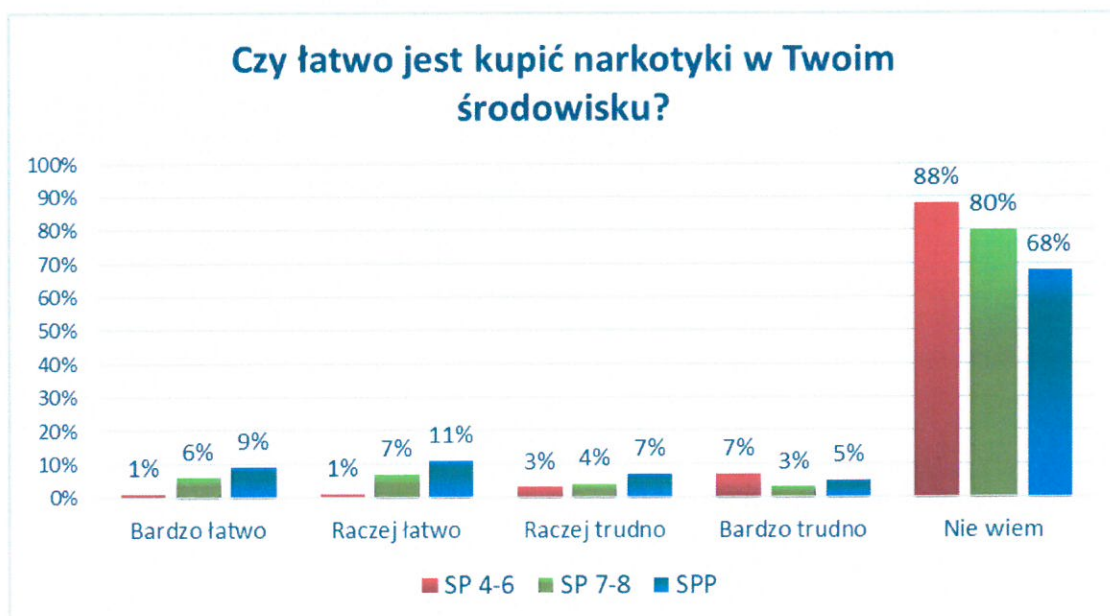
Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w większości odpowiedzi deklarowali, że **ten problem ich nie dotyczy, gdyż spróbowali tylko raz**: SP 4-6- 100%, SP 7-8 - 99%, SPP - 97%. **3% najstarszych uczniów przyznało, że przyjmowali narkotyki lub dopalacze tylko kilka razy w życiu.**

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie⁸ marihuana (SP 7-8 - 4%; SPP - 13%) oraz haszysz (SP 7-8 - 2%; SPP - 4). Powyższe wartości jednak odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych wskazała, że ten problem ich nie dotyczy. Należy zwrócić też uwagę, na niską wiedzę na temat substancji narkotycznych – jako inne uczniowie we wszystkich przypadkach wymienili napoje energetyczne.

⁸ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów klas podstawowych (SP 4-6 - 97%; SP 7-8 - 91%) i klas SPP (86%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.**

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 4-6

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	25%	34%	14%	28%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	8%	17%	26%	49%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	66%	13%	5%	16%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3%	3%	11%	84%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	8%	6%	22%	63%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	7%	16%	20%	57%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	4%	4%	11%	82%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	14%	8%	16%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	9%	8%	20%	63%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	10%	8%	22%	60%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 7-8

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	23%	40%	17%	20%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	11%	17%	31%	41%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	60%	18%	9%	12%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	7%	4%	20%	69%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10%	7%	22%	61%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	10%	25%	59%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	5%	17%	72%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	63%	17%	4%	15%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	8%	20%	62%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	20%	21%	25%	34%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SPP

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	22%	35%	17%	26%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	21%	29%	23%	27%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	37%	29%	13%	21%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	9%	18%	33%	40%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	17%	14%	29%	40%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	11%	25%	57%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	11%	22%	58%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	50%	22%	9%	20%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	13%	26%	54%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	23%	24%	28%	26%

PRZEMOC W SZKOLE

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma

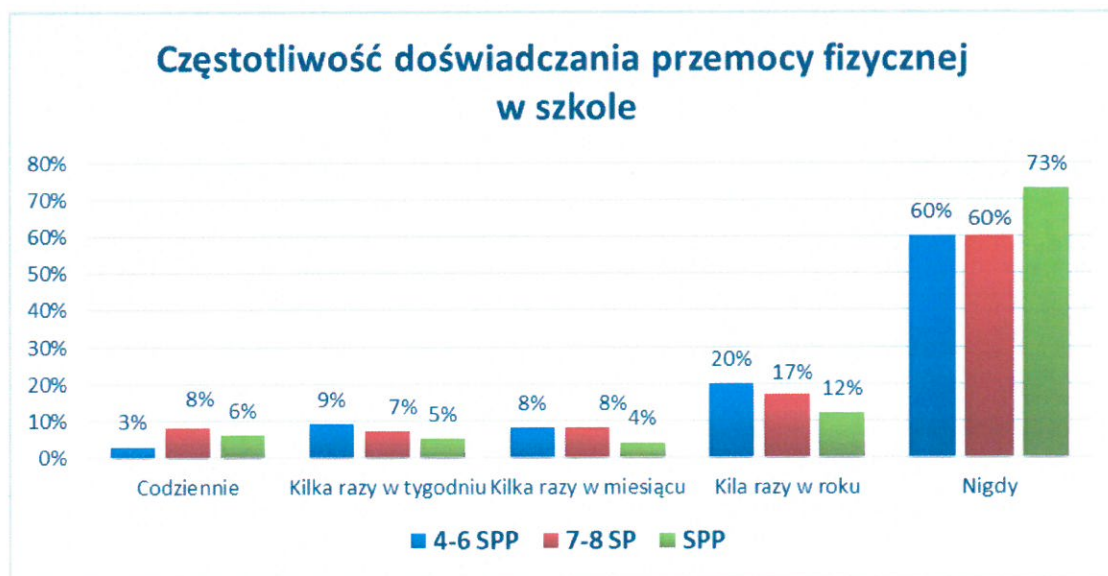
swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Sokółka pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Spora część uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy fizycznej doświadczanej ze strony innych uczniów (60% 4-6SP; 60% 7-8SP; 73% SPP).

Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, że codziennie doświadcza w szkole przemocy fizycznej (3% 4-6SP; 8% 7-8 SP; 6% SPP) oraz aż (9% 4-6SP; 7% 7-8 SP; 5% SPP) uczniów zadeklarowało, że z tą formą przemocy spotyka się kilka razy w tygodniu.

Należy również zwrócić uwagę za fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy fizycznej w szkole kilka razy w miesiącu i roku.

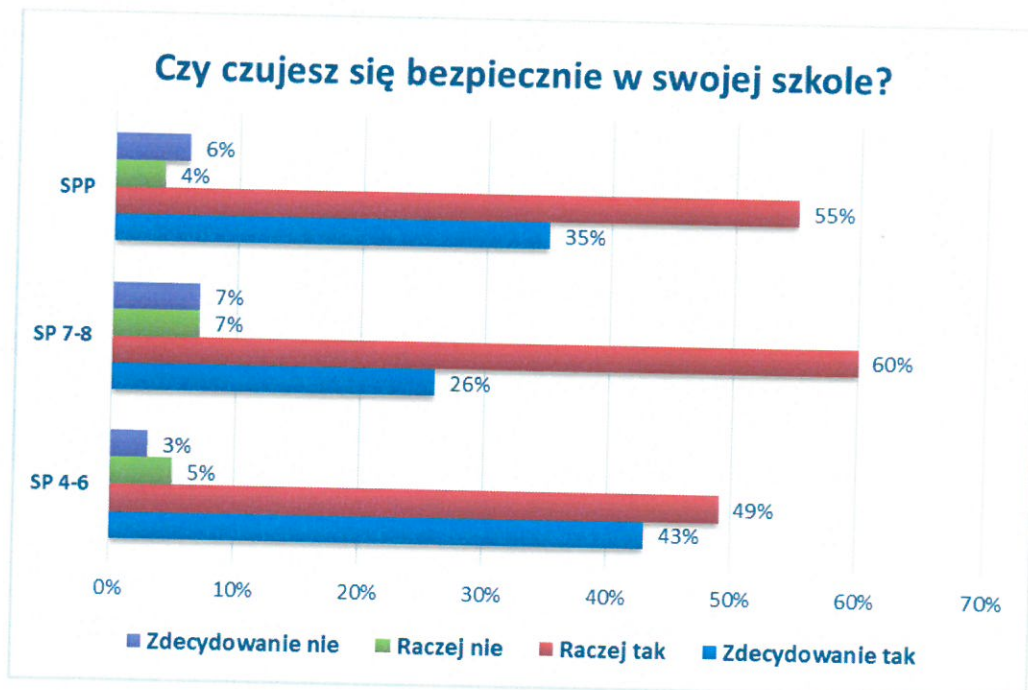

W przypadku doświadczania przemocy psychicznej od innych uczniów szkoły odpowiedzi respondentów prezentują się podobnie jak w przypadku przemocy fizycznej.

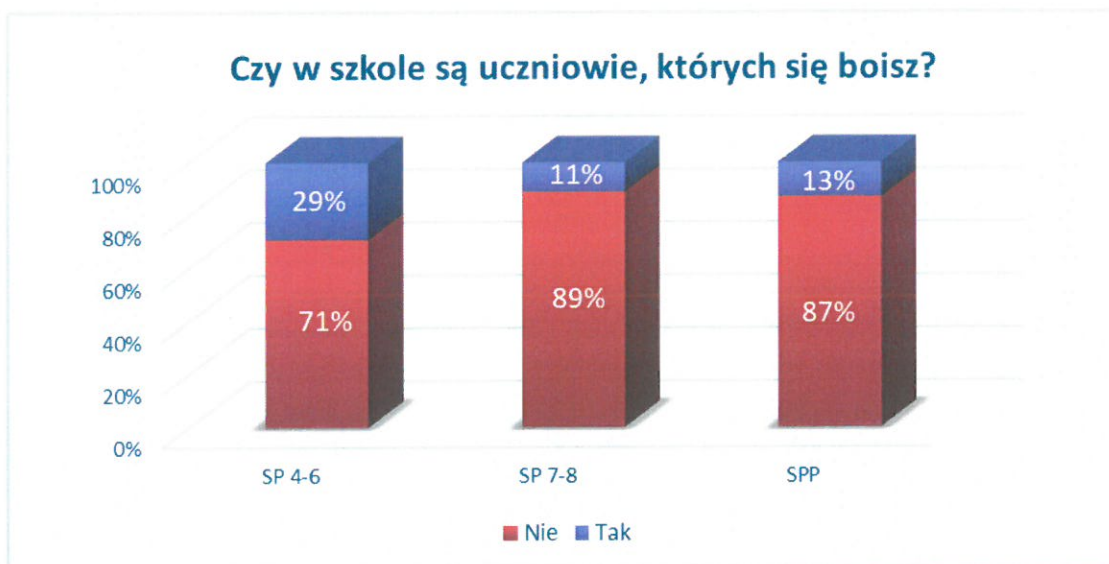
W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **większość uczniów czuje się w szkole bezpiecznie (łącznie: 6SP – 76%; 7-8 SP – 73%)**.

W pierwszym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie (SP 4-6 - 92%; SP 7-8 - 86%; SPP - 90%)**.

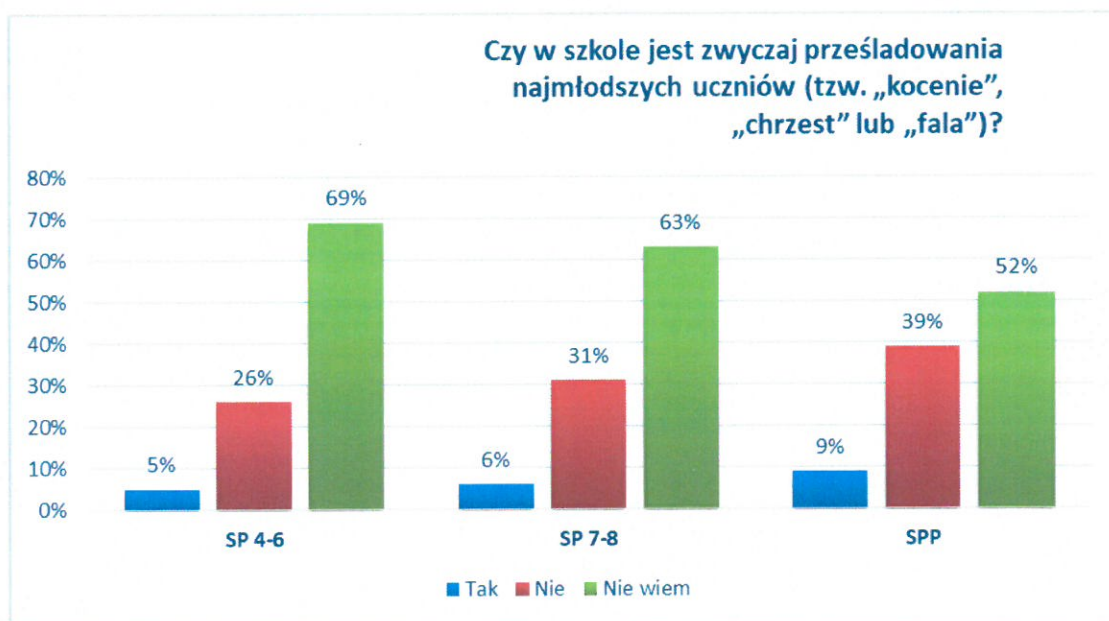

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **29% uczniów klas młodszych i 11% uczniów klas starszych szkoły podstawowej, a także 13% SPP przyznało, że niezupełnie czują się w swojej szkole bezpiecznie, ponieważ są uczniowie, których się boją.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w **szkołach** obecny jest zwyczaj „chrztu” uczniów – przyznaje to 5% uczniów SP 4-6; 6% uczniów SP 7-8; oraz 9% uczniów SPP.

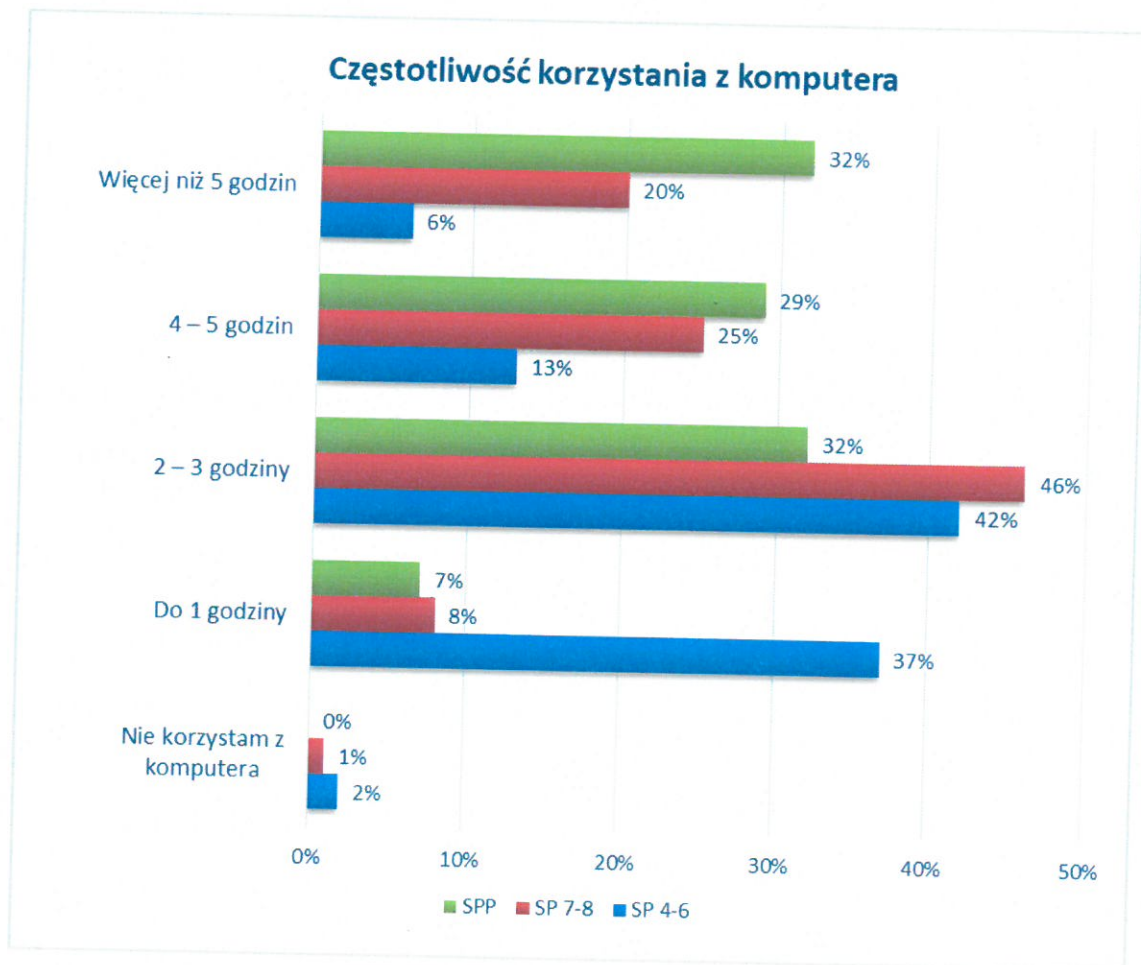
UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców,

opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)⁹.

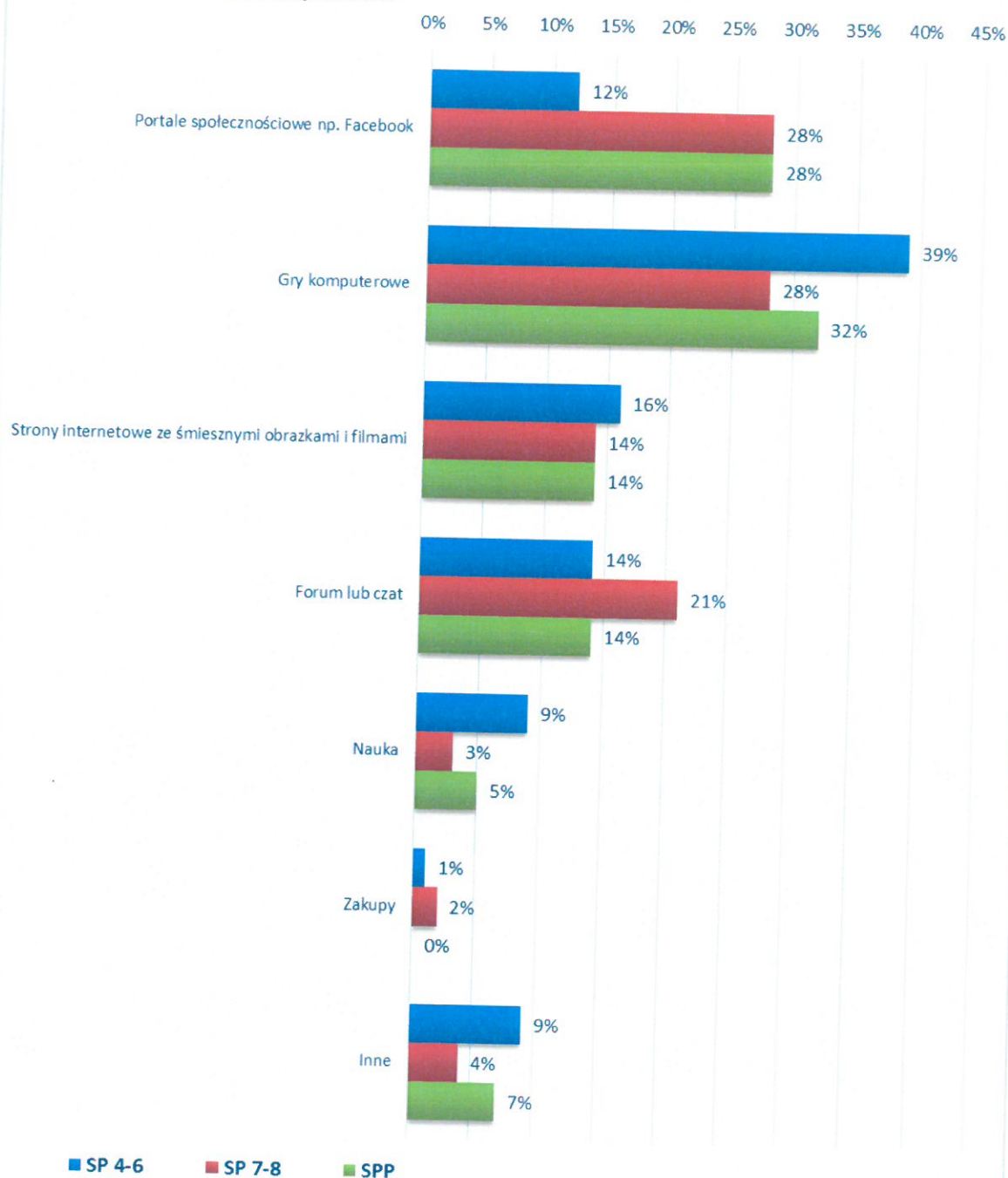
Wraz z wiekiem wzrasta liczba godzin dziennie przeznaczonych na korzystanie z komputera. Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 - 42%; SP 7-8 - 46%; SPP - 32%). Co niepojęcie część uczniów spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6 - 6%; SP 7-8 - 20%; SPP - 32%). W praktyce może to oznaczać, że po przyjsciu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

⁹ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe** (SP 4-6 - 39%; SP 7-8 - 28%; SPP - 32%) oraz **portale społecznościowe** (SP 4-6 12%; SP 7-8 - 28%; SPP - 28%), **oraz na podobnym poziomie strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami jak fora lub czaty.**

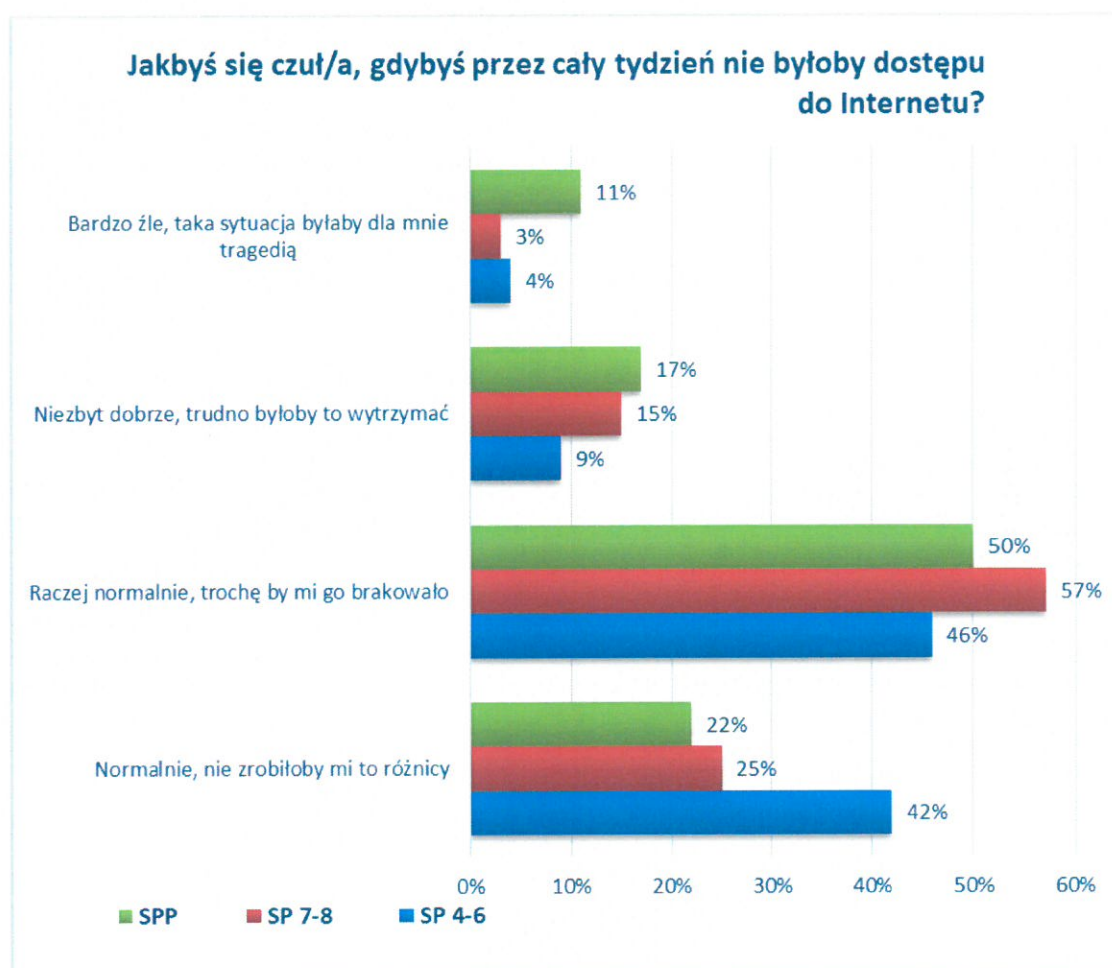
Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?

Łącznie 42% uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, 25% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej oraz 22% młodzieży szkół ponadpodstawowych deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki.

Aczkolwiek, **spora część uczniów także przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu** (SP 4-6 – 46%; SP 7-8 – 57%; SPP – 50%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (SP 46– 4%; SP 7-8 – 3%; SPP – 11%).

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Sokółka nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

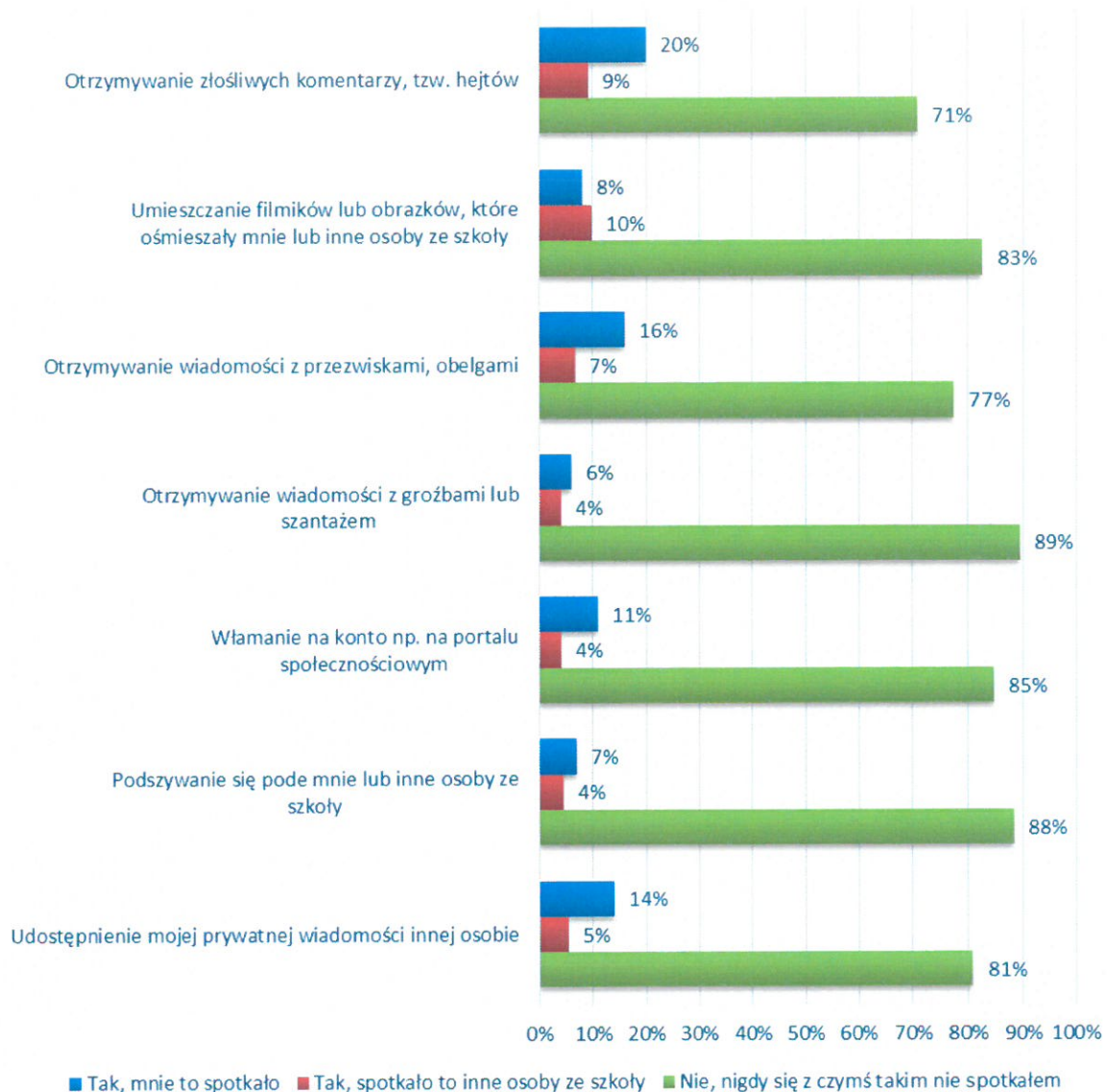

17% uczniów SP 4-6; 33% uczniów klas SP 7-8 oraz 34% uczniów SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

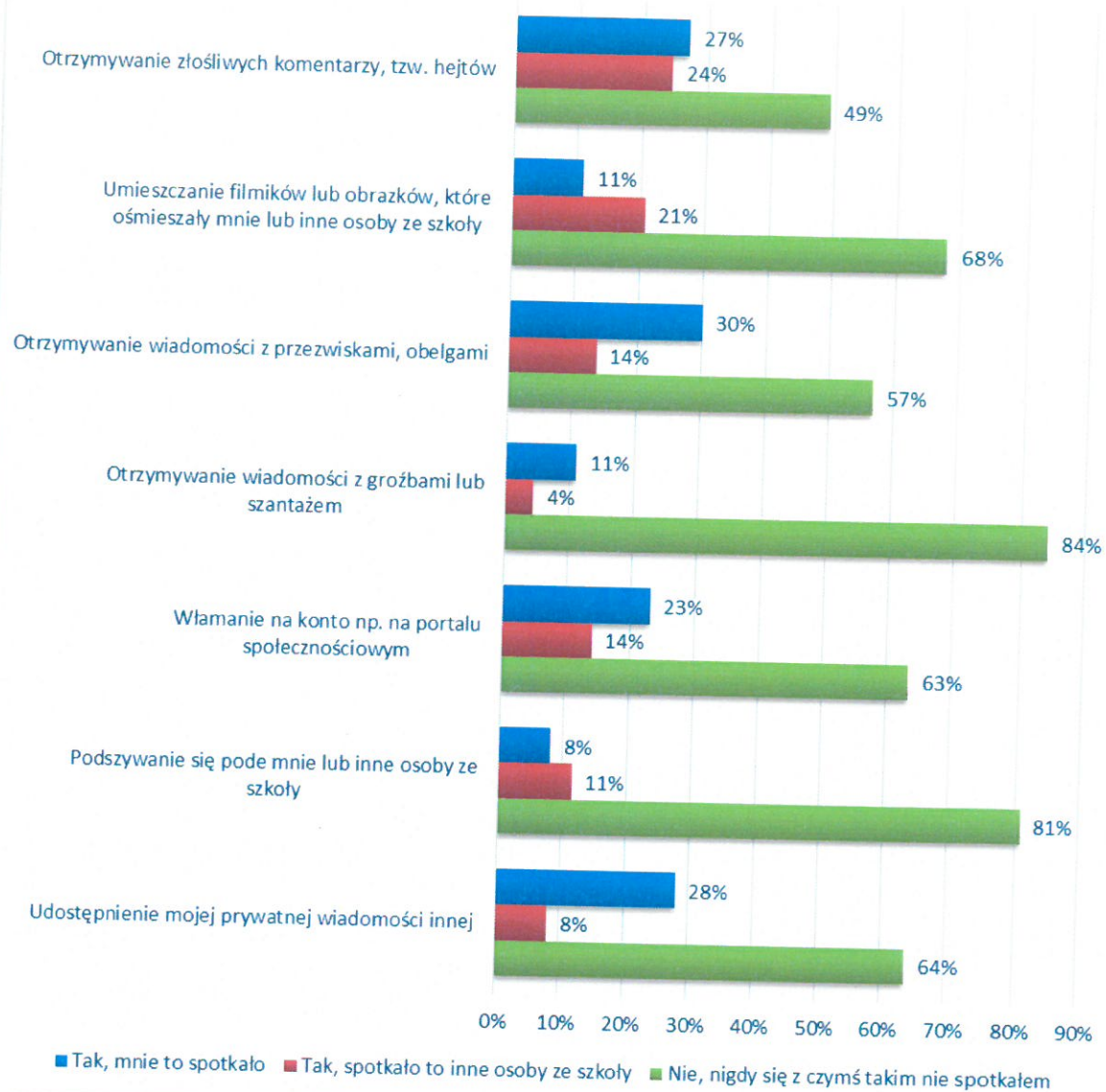
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 - 16%; SP 7-8- 30%; SPP - 35%) oraz często padali też ofiarami włamania na konto (SP 4-6 -11%; SP 7-8 - 23%; SPP - 27%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

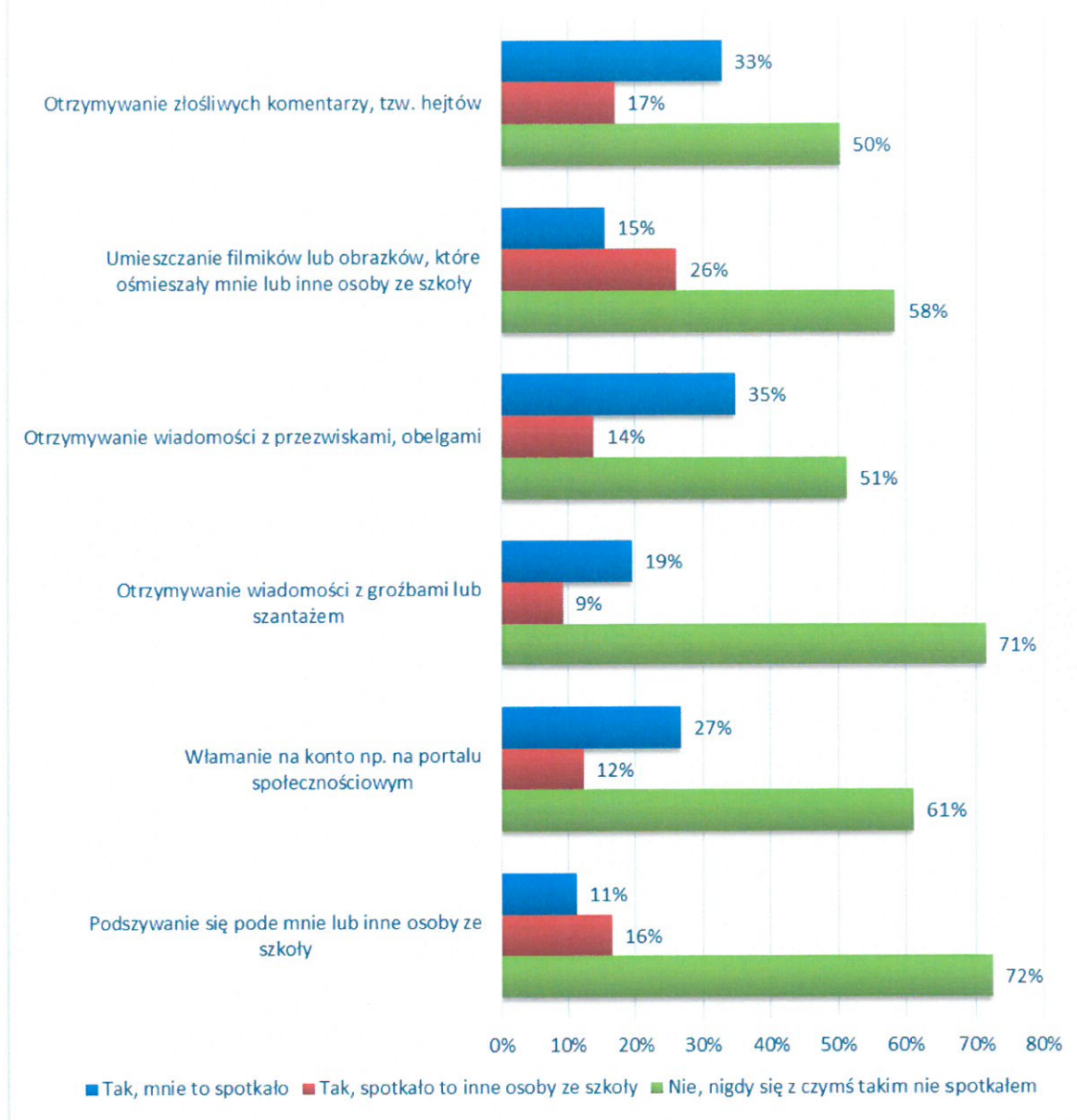
Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - SPP

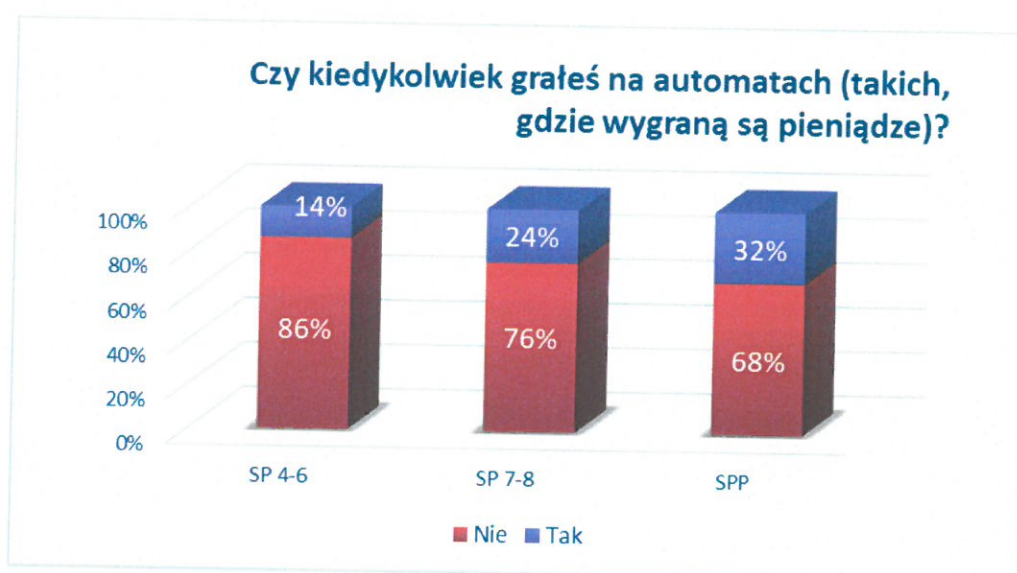
HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego

(przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁰. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹¹. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹².

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Sokółka. **Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 - 86%; SP 7-8 - 76%; SPP - 32%).** Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest również zauważalny.

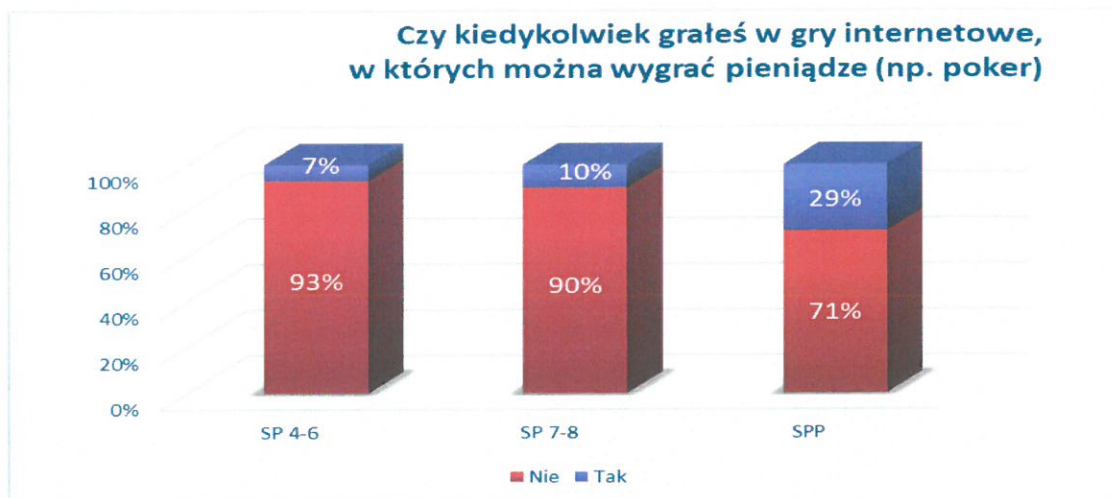

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży z gminy Sokółka. 93% młodszych i 90% starszych uczniów szkoły podstawowej, a także 71% uczniów szkół ponadpodstawowych nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki.

¹⁰ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹¹ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorostania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹² M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy gminy

- Najpoważniejszym problemem w opinii mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza (smog). Warto wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy z tego tematu i poszukujące rozwiązań tego problemu. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy Gminy Sokółka odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Jednak największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w tygodniu, najczęściej jest to piwo.
- Wydaje się konieczne przede wszystkim przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Sokółka kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym spożyciem. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych

związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

- Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku nie mają osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Gminy Sokółka jest rzadkie. Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu gminy Sokółka, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo starszych uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol jak i papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Dzieci i młodzież szkolna

- Biorąc pod uwagę wyniki ankiet standardowych oraz porównanie wyników w badaniu ESPAD mimo tego, iż uczniowie dużo rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, to jednak należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę w grupie uczniów klas starszych. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu od m.in. od leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza.
- Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną

przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu Cyberprzemocy oraz bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączyć w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest odczuwalny. Dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na ten problem. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączyć trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Na uwagę zasługuje także fakt, że uczniowie rzadziej wskazywali w kwestii zaufania nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmocnienia relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych

z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹³. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁴.

Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁵:

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*¹⁶.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły

¹³ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁴ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁵ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

¹⁶ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 26.11.2018).

- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy¹⁷.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wpierać

---

¹⁷ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła.*

wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”¹⁸;

- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem

---

¹⁸K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

inicjowania zmian systemowych, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

CZYNNIK RYZYKA	SYTUACJA WŚRÓD UCZNIÓW GMINY SOKÓŁKA	REKOMENDOWANE DZIAŁANIA
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA	<ul style="list-style-type: none"> • W szkole zjawisko przemocy rówieśniczej jest zauważalne, jednakże nie bardzo rozpowszechnione. • Część uczniów przyznaje, że boi się swoich rówieśników. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania profilaktyczne ukierunkowane na zapobieganie agresji i przemocy, rozwiązywanie konfliktów • Wydarzenia szkolne mające na celu zwiększenie integracji wśród uczniów, warsztaty rozwijające tolerancję a także dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami
ODRZUCENIE PRZEZ RÓWIEŚNIKÓW	<ul style="list-style-type: none"> • Część uczniów doświadczyła w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu oraz cyberprzemocy ze strony swoich rówieśników. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania edukacyjne z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
SŁABA WIĘŹ ZE SZKOŁĄ	<ul style="list-style-type: none"> • Zaobserwowano odsetek wagarujących uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania skierowane na zwiększenie poczucia przynależności uczniów do środowiska szkolnego –

**NIEDOSTATECZNE
KIEROWANIE WŁASNYM
ZACHOWANIEM (BRAK
KONTROLI)**

- Część uczniów nie lubi swojej klasy i przyznaje, że czuje się w niej na tyle źle, że chcieliby ją zmienić.

- Duża część uczniów spędza od 4 do 5 (lub nawet więcej) godzin dziennie na korzystaniu z komputera i Internetu. Uczniowie najczęściej grają w gry komputerowe lub korzystają z portali społecznościowych zatracając poczucie upływającego czasu.

imprezy integracyjne, wycieczki, wspólne akcje szkolne.

- Organizacja warsztatów dla nauczycieli odnośnie zarządzania uwagą uczniów, aktywnych metod uczenia
- Działania mające na celu poprawę relacji uczeń – nauczyciel, warsztaty zmierzające do samoakceptacji uczniów i wartości działania grupowego.

- Wspieranie inicjatyw rozwijających różnorodne pasje uczniów (pozalekcyjne zajęcia sportowe, artystyczne, wolontariat, organizacja turniejów i innych eventów wyzwalających zdrową rywalizację)

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Sokółce
z dnia.....2022 r.

**Zasady wynagradzania
członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokółce.**

1. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie za udział w interwencji lub czynności kontrolnej prowadzonej przez zespół roboczy powołany w ramach komisji, za dyżur w świetlicy środowiskowej oraz udział w zespole ds. kierowania na leczenie odwykowe, w wysokości 140 zł. (słownie: sto czterdzieści złotych), za udział w posiedzeniu komisji, w wysokości 70 zł. (słownie: siedemdziesiąt złotych).
2. Łączna kwota wynagrodzenia członka komisji z tytułu pracy w komisji nie może przekroczyć 560 zł. (słownie: pięćset sześćdziesiąt złotych) miesięcznie.
3. Wynagrodzenie określone w pkt. 1 nie przysługuje członkom komisji, którzy są pracownikami samorządowymi jeżeli uczestniczą oni w pracach zespołu roboczego lub dyżurują w normalnym czasie swojej pracy.
4. Przewodniczący komisji otrzymuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości 560 zł. (słownie: pięćset sześćdziesiąt złotych) za kierowaniem komisją i organizowanie jej pracy.
5. Wynagrodzenie będzie wypłacane w okresach miesięcznych, w piętnastym dniu następnego miesiąca.
6. Podstawa do naliczenia wynagrodzenia będą listy obecności stwierdzającej udział w pracy zespołu roboczego, pełnienie dyżuru lub udział w komisji, podpisane przez członków komisji oraz potwierdzone przez przewodniczącego komisji.

UZASADNIENIE

Z dniem 1 stycznia 2022 r. zmianie uległy przepisy dotyczące gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Na mocy art. 21 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 2469), programy, o których mowa powyżej, w brzmieniu dotychczasowym zachowują moc do dnia uchwalenia gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, jednak nie dłużej niż do 31 marca 2022 r. i są finansowane na dotychczasowych zasadach.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, realizacja działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ponadto, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, przeciwdziałanie narkomanii także należy do zadań własnych gminy.

W myśl art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, realizacja powyższych zadań prowadzona jest w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem ww. Programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Przedłożony projekt stanowi kontynuację realizacji zadań poprzedniego programu. Jednocześnie, zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt. 3 oraz ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, projekt Programu został uzupełniony o zadania z zakresu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

Zgodnie z nowymi przepisami program może być uchwalany na 4 lata. Jednak przedkładana propozycja programu dla Gminy Sokółka jest tylko do końca 2022 roku ze względu na to, że posiadana diagnoza jest z końca 2019 r.

Zmienia się również forma monitoringu programu. Raport z realizacji programu będzie przedkładany radzie w terminie do 31 czerwca każdego roku.

W projekcie uchwały do diagnozy przeprowadzonej w gminie Sokółka dopisano diagnozę ogólnopolską dotyczącą uzależnień behawioralnych zgodnie z wytycznymi Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Program został przedłożony do konsultacji organizacjom pozarządowym oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie .

Joanna Korzeniewska

Inspektor